

Plan for et trygt og godt Skolemiljø

BUGGELAND SKOLE

Revidert plan, våren 2022

Innhold

Forord.....	4
Aktivitetsplikten.....	6
Hva er krenkelser og hva er mobbing?.....	7
Konsekvenser for den som blir mobbet	10
Symptomer	10
Elever med særskilt sårbarhet (Artikkel fra U-dir 2019).....	11
1. Forebyggende tiltak for et godt skolemiljø	13
1.1. Atferdsregulering.....	13
1.2. Relasjon voksen - elev	14
1.2. Relasjon lærer - klasse.....	15
1.3. Relasjon elev – elev	16
1.4. Relasjon ansatt – foresatt.....	16
1.5. Skolens samarbeid med hjemmene	17
1.6. Samarbeid internt på skolen	17
1.7. God skolestart.....	18
1.8. Overgang mellom barnehage/barneskole/ungdomsskolen.....	18
1.9. Forebygging i friminutt	19
1.10. Elevfravær.....	21
1.11. Forebyggende tiltak på Buggeland som gjelder §9a	23
2. Arbeid med sosial kompetanse	26
2.1. Månedens mål	26
2.2. Blikktimen	27
2.3. Metoder og materiell til arbeid med sosial kompetanse	28
3. Avdekking av krenkelser, mobbing eller at elever ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	29
3.1. Årlige undersøkelser	30
3.2. Tilsyn i friminuttene.....	31
3.3. Kommunikasjon på ulike nivå.....	31
3.4. Varsel om krenkelser	32
3.5. Tiltak som iverksettes når elever ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	32
4. Håndtering av mobbing og andre krenkelser	33
4.1. Skolens prosedyrer når krenkelser er meldt eller avdekket.....	33
4.1.1 Tiltakene i aktivitetsplanen	33
4.2. Skolens prosedyrer ved mistanke om at ansatte krenker	34
4.3. Råd til håndtering ved mindre episoder/konflikter.....	34
5. Kontinuitet	35

6.Vedlegg	36
6.1. Ordensreglement.....	36
6.2. Stoppregelen	41
6.3. Problemløsningsmodellen	41
6.4.Skolemiljøtiltak - vurdere det beste for eleven.....	42
6.5. Samarbeid rundt elevkonflikter –innspill fra FAU	44
6.6. Hva kan læreren gjøre når eleven ikke møter opp på skolen?.....	46
7.Kilder	49

Forord

Elevene på Buggeland skole skal kjenne seg trygge på skolen, slik at de trives og kan ha de beste forutsetninger for god læring. Det er målet vårt. Visjonen vår «Blikk for læring» skal gjennomsyre arbeidet med elevenes faglige og sosiale læring. Vi ønsker også å forebygge enhver form for krenkelse, som blant annet plaging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Nulltoleranse mot krenkelser forebygger at mobbing får utvikle seg.

Vi vil at skolemiljøet vårt skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring. Derfor vektlegger vi å jobbe med forebyggende arbeid. Det skal være systematisk arbeid i alle klasser. Måltrettet arbeid med miljøbygging i klassene og felles på skolen vil ha forebyggende effekt på mobbing og krenkelser. Studier viser at det er særlig tre områder som er viktige i arbeidet med å skape et godt psykososialt miljø: atferdsregulering, relasjonsarbeid og miljøbygging (Nova-rapport 14/15).

Alle ansatte må være observante for å kunne avdekke og forebygge krenkende atferd. Personalet har plikt til å bekjempe krenkende atferd og vi skal løse saker der vi avdekker krenkende atferd på best mulig måte for de involverte. Vi håper at planen kan være en støtte i dette arbeidet.

Vi skal også være observante og ha gode systemer for at vi tidligst mulig oppdager elever som viser tegn til mistriivsel og som gjerne synes at skolen er et vanskelig sted å være. Ved å sette inn målrettede tiltak tidlig, kan vi redusere skolefravær og forebygge at vanskene utvikler seg til å bli mer komplekse.

Opplæringsloven kapittel 9A -2 slår fast at: «Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring». Denne planen gir en føring for hvordan vi skal arbeide med dette. Alle i personalet må være gode på det som gjelder § 9.a. Det vil også si at ledelsen jevnlig må jobbe for at alle føler seg trygge på rutinene.

Overordnet del av Læreplanen framhever også at vi skal *utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle:*

«Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Føler elevene seg utrygge, kan det hemme læring. Trygge læringsmiljøer utvikles og opprettholdes av tydelige og omsorgsfulle voksne, i samarbeid med elevene. De ansatte på skolen, foreldre og foresatte og elevene har sammen ansvar for å fremme helse, trivsel og læring, og for å forebygge mobbing og krenkelser. I arbeidet med å utvikle et inkluderende og inspirerende læringsmiljø skal mangfold anerkjennes som en ressurs.»

Et godt samarbeid og involvering på alle nivå er viktig for forebygging av et godt skolemiljø, for å avdekke krenkende atferd og mistriivsel, for å løse saker på en best mulig måte. Dersom alle parter deltar aktivt, er sjansen for å lykkes større. Særlig viktig er det at foresatte deltar. Uten dem er det vanskelig å få slutt på krenkende atferd og mobbing. Vi trenger også foresatte tidlig på banen dersom elevene viser tegn på mistriivsel.

Rektor skal sørge for at alle som arbeider på skolen griper inn mot krenkelser og skal sikre at ansatte følger spesielt med på elever som er ekstra sårbare.

Alle elevene og deres foresatte skal oppleve å bli tatt på alvor når de har en bekymring. Vi ønsker at de skal møte ansatte som har vilje, kompetanse og mot til å gjøre sitt beste for å skape et trygt skolemiljø.

Opplæringsloven kapittel 9a

Dersom det avdekkes at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø utløses skolens aktivitetsplikt jfr. Opplæringsloven § 9 a-4 og 9 A-5.

«§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elever har et trygt og godt psykososialt skolemiljø

Alle som arbeider på skolen, skal følge med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå:

- a) kva problem tiltaka skal løyse
- b) kva tiltak skolen har planlagt
- c) når tiltaka skal gjennomførast
- d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka
- e) når tiltaka skal evaluerast.

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd.

§ 9 A-5. Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.»

Viktig: Det er elevenes subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø!

Aktivitetsplikten

Aktivitetsplikten er en kontinuerlig plikt for skolens voksne til å aktivt følge med på om den enkelte elev har et skolemiljø som er trygt og godt. Den skal sikre at vi ikke passivt avventer at eleven viser tydelige tegn på for eksempel utrygghet, mistriivsel eller mobbing før vi foretar oss noe, og at vi handler før eleven selv eller elevens foresatte melder fra om uønskede forhold ved skolen.

Alle ansatte har en plikt til å informere rektor, samtidig skal rektor sikre at alle på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal sikre at alle ansatte varsler så raskt som mulig. Rektor skal sørge for at undersøkelsesfasen igangsettes.

Plikten er delt inn i 5 delplikter:

Alle som arbeider i skolen har plikt til å:

1. **følge med på** om elevene har et trygt og godt skolemiljø
2. **gripe inn** i akutte situasjoner
3. **varsle** all mistanke om og kjennskap til at elever ikke har et godt skolemiljø
4. **undersøke** all mistanke om og kjennskap til at elever ikke har et godt skolemiljø
5. **sette inn tiltak** når elevene ikke har et trygt og godt skolemiljø

Utfyllende informasjon om hva som ligger i de 3 første pliktene:

1. Plikten til å følge med handler om at den ansatte skal være årvåken og aktivt observere elevgruppa. Man skal rett og slett følge med om det er noe som skjer elevene imellom som man tenker at ikke er greit at skjer. Spørsmål man kan stille seg i denne sammenheng som kan være relevante: Er det elever som man legger merke til at ofte blir utsatt for noe? Er det noen elever som man ofte legger merke til at virker lei og triste? Er det noen elever som man ofte legger merke til at går alene i for eksempel friminuttene?
2. Plikten til å gripe inn handler om at man har en plikt til å stoppe situasjoner som man er vitne til og som har en slik karakter at noen blir utsatt for en krenkelse. Det kan være en slåsskamp, dersom man ser at noen elever blir frosset ut, eller at man ser at noen elever blir krenket verbalt. Slike situasjoner har man en plikt til å gripe inn og få stoppet. Her må man likevel være klar over at man ikke har lov å bruke unødig fysisk makt for å få stoppet handlingene dersom ikke reglene for bruk av nødrett og nødverge er til stede. For at nødverge skal være lovlig å bruke må det være snakk om at man skal hindre elever i å skade seg selv, andre eller inventar/utstyr.
3. Plikten til å varsle handler om at rektor skal varsles dersom man får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er rektor som videre bestemmer hvordan saken følges opp.

(Punktene er hentet fra infoskriv fra Sandnes kommune om aktivitetsplikten, februar 2019)

Personer som ikke er ansatt på skolen, men som jevnlig utfører sitt arbeid på skolen, er også omfattet av aktivitetsplikten. For disse gruppene med ansatte er det bare de 3 første delpliktene som gjelder. Rektor informerer helsesykepleier, renhold og vaktmester i august om denne plikten (se årshjul).

Gjelder alle pliktene:

- Skolen har et skjerpet ansvar for å ivareta elever med en særskilt sårbarhet. Disse elevene er i risiko for å bli utsatt for mobbing og andre krenkelser. Elevens sårbarhet får konsekvenser for hva som er egnede tiltak. *Et godt læringsmiljø beskytter mot økt sårbarhet.* (udir, se vedlegg)
- Hva som er best for elevene, skal være et grunnleggende omsyn i hvordan skolen arbeider med skolemiljø saker. Skolen skal sørge for at involverte elever blir hørt. Det gjelder både plikten til å følge med, varsle, undersøke og sette inn tiltak. (udir, se vedlegg)

Hva er krenkelser og hva er mobbing?

Begrepet krenkelser blir definert som samlebegrep for ord eller handlinger der en persons verdighet eller integritet blir krenket. Det kan omfatte alt fra enkeltstående ytringer eller handlinger til gjentatte episoder som skaper ubehag hos den som blir utsatt for det (NOU 2015:2). Begrepet krenkelse skal tolkes vidt, og lista skal legges lavt for hva skolen skal akseptere av negative ytringer og oppførsel (Gusfre, 2018).

Krenkelser er ord eller handlinger som gjør at en elev blir lei seg eller ikke har det bra.

Mobbing er gjentatte krenkelser fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg.

En mer utfyllende definisjon som vi har valgt å bruke på Buggeland skole:

Med mobbing eller plaging forstår vi psykisk og/eller fysisk vold rettet mot et offer, utført av enkeltpersoner eller grupper. Mobbing forutsetter et ujevnt styrkeforhold mellom offer og plager, og at episodene gjentas over tid (Roland, Vaaland 1996).

En enkeltepisode kan oppleves som så krenkende for offeret at den kan defineres som mobbing. ”Det er barnets egen opplevelse som bestemmer hva som er mobbing. Hvis et barn opplever at han eller hun ofte blir plaget, da er denne opplevelsen riktig. For det er selve opplevelsen som fører til potensiell skade” (Staksrud, 2013). Dette er en utvidelse av den tradisjonelle definisjonen som står ovenfor.

Det er viktig å vite forskjell på en konflikt og mobbing, da dette behandles ulikt! Det er ikke mobbing når to jevnsterke personer krangler eller slåss. Mobbing er av en grunn - en hensikt - for å oppnå noe. Derfor er det en bevisst handling. Det mobber/plager kan ønske å oppnå, kan være tilhørighet, bli sett, få makt, kontroll eller status.

ULIKE TYPER KRENKELSER

Krenkelser kan ha ulike former og kan foregå på ulike arenaer. Krenkelsene kan være fysiske, verbale eller indirekte. Elever kan bli utsatt for flere typer krenkelser samtidig, og fra ulike grupper.

Fysiske krenkelser kan være å utøve vold, fysisk plaging, dytte, slå, sparke eller kaste stein.

Verbale krenkelser kan være trusler eller negative kommentarer. Det kan være kommentarer som handler om rasisme, trakassering og diskriminering.

Indirekte krenkelser innebærer at den som krenker utfører ekskluderende handlinger overfor en annen uten å bli identifisert. Dette kan for eksempel være baksnakking, ryktespredning, utestenging, nonverbal kommunikasjon, negativt kroppsspråk eller å bli venn med en annen som hevn. Det kan være ulike handlinger som gjør at en elev opplever utrygghet, ubehag eller ikke føler seg inkludert i fellesskapet. De indirekte krenkelsene kan ofte være vanskelig for voksne å oppdage.

Mer om begrepene som er nevnt:

Rasisme innebærer at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget fordi de har en annen hudfarge, en annen religion eller snakker et annet språk.

Diskriminering betyr at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, legning, funksjonsevne, tro, hudfarge eller etnisk opprinnelse.

Utestenging kan bety å bli holdt utenfor en gruppe eller klasse der en har naturlig tilhørighet. Det kan også være digital utestenging på sosiale medier.

Uthenging kan bety krenkende ord og negativ omtale for eksempel i klassen, i friminutt, på fritiden, i grupper, på sosiale medier.

Nonverbal kommunikasjon skjer via kroppsholdning, bevegelser, ansiktsuttrykk, stemme og berøring. Dette kan for eksempel vise seg som utfrysing og ekskludering av en gruppe.

Skjult mobbing starter ofte med baksnakking og ryktespredning om en person. Det kan foregå ved at en elev begynner å snakke negativt til andre om en annen elevs utseende, personlighet eller handlinger. Det trenger ikke være slik at personen objektivt sett skiller seg ut fra andre. Men når noe blir sagt lenge nok, har det en tendens til å bli sannhet. Skjult mobbing er minst like alvorlig som åpne mobbeformer og kan gi store psykiske skadevirkninger for offeret når plagingen får foregå over tid (Flack, 2010).

Verbale, sosiale og psykiske krenkelser er mer utbredt enn fysiske krenkelser.

Digitale krenkelser

I de senere årene har sosiale og digitale medier blitt en ny arena for krenkelser og mobbing. Ofte skjer dette utenom skoletid, med det griper likevel inn i skolehverdagen (Midthassel, Bru, Ertesvåg, Roland, 2016). Mobbing på sosiale medier kan være svært krenkende, som uønsket billeddeling, trakassering og sjikane.

Hva er spesielt med digitale krenkelseser?

Det kan ramme når som helst, vanskelig å slippe unna.

Det har stor rekkevidde – kan nå mange og det kan være vanskelig å finne opphavet.

Audiovisuelt materiale kan brukes (film, lyd, bilder).

Tekst eller bilder er tilgjengelig for offentligheten og kan være vanskelig å fjerne.

Sosial ekskludering er lett å gjennomføre og er veldig synlig for flere enn den/de det gjelder.

Det kan være tøft for den/dem som opplever å bli ekskludert.

Det er mindre synlig for voksne og det er vanskelig å gripe inn og følge med på.

Mange våger å gjøre mer på nettet enn ansikt til ansikt.

Det er vanskelig for tilskuere å gripe inn eller stoppe det.

Å bli utsatt for digitale krenkelseser kan gi like store emosjonelle konsekvenser som å bli utsatt for mobbing ansikt til ansikt.

I definisjonen på mobbing forutsettes det at det er et ujevnt styrkeforhold (maktubalanse) mellom offer og plager(e). *Ida Risanger Sjursø ved læringscenteret i Stavanger* fremhever at maktbalansen kan være lettere å gjenkjenne ved tradisjonell mobbing enn ved digital mobbing. Man finner allikevel ulike eksempler på maktubalanse mellom offer og plager(e) ved digital mobbing:

- **Offerets sosiale status** kan ødelegges da publikum ved digital mobbing kan være mye større enn ved tradisjonell mobbing. Dette kan igjen føre til at offerets rykte blir enda mer svertet enn ved tradisjonell mobbing.
- **Anonymiteten** hos plageren er en annen måte plageren kan utøve makt på ved digital mobbing. De som blir mobbet digitalt vet ofte ikke hvem plageren er, noe som kan føre til enda mer usikkerhet hos offeret og slik gi plageren makt over offeret.
- **Ulik digital kompetanse** mellom offer og plager er også et moment da manglende digital kompetanse hos offeret kan gi plageren et fortrinn. Funn tyder på at de som utfører digital mobbing i større grad ser på seg selv som eksperter på nettet enn de som ikke mobber andre digitalt. Det er her viktig å presisere at dette ikke alltid er tilfelle da ikke all digital mobbing krever høy teknologisk kompetanse for å gjennomføres.
- **Opplevd hjelpeløshet** hos offeret kan også være sterkere til stede hos offer for digital enn tradisjonell mobbing. Digitale spor er vanskelige å fjerne og en kan derfor oppleve en større hjelpeløshet i forhold til å få slutt på mobbingen.

(Læringscenteret i Stavanger)

Konsekvenser for den som blir mobbet

Mobbing kan få alvorlige og langvarige konsekvenser for mobbeofferet. Barn som er utsatt for mobbing kan utvikle forskjellige vansker. Uansett om mobbingen har sluttet, kan mobbeofrene slite med konsekvensene mange år etterpå. Forskning viser at mobbing påvirker barns fysiske og psykiske helse, og deres sosiale og akademiske funksjonalitet.

Symptomer

Barn som blir, eller har blitt, mobbet kan:

- klage over å ha vondt i mage eller hode
- slite med angst og depresjon
- sove dårlig
- føle tristhet og fravær av glede
- føle seg utestengt og alene
- miste matappetitten
- utvikle et negativt selvbilde - de begynner å tro at noe er skikkelig galt med de siden de er mobbet
- miste gleden over aktiviteter som var kjekke før
- oppleve stress og dårlig konsentrasjon i timene
- utvikle en tendens til å isolere seg, å unngå nye barn/folk eller nye aktiviteter-alt som kan skape utrygge omstendigheter
- ikke ha lyst å gå på skolen- kan utvikle seg til skolevegring
- kan få problemer med å danne og beholde relasjoner i framtiden kan utvikle skolevegring, dropp out kan i noen tilfeller gjøre selvmordsforsøk

Barna som sliter mest er de som både **plager** og **blir plaget** av andre **over lang tid**.

I de siste årene har forskning påvist at en del mobbeofre utvikler posttraumatisk stresssymptomer på lik linje med for eksempel barn som har opplevd naturkatastrofer. Disse symptomene påvirker læring og normal fungering i skolen. (*Ella Maria Cosmovici Idsøe*)

[Konsekvenser av mobbing \(Universitetet i Stavanger\)](#)

Elever med særskilt sårbarhet

(Artikkel fra udir 2019)

«Skolen har et skjerpet ansvar for å ivareta elever med en særskilt sårbarhet. Disse elevene er i risiko for å bli utsatt for mobbing og andre krenkelser. Elevens sårbarhet får konsekvenser

Alle kan være sårbare i kortere eller lengre perioder av livet, spesielt når vi har utfordrende livssituasjoner og relasjoner. Når elever er i en sårbar situasjon, er det viktig at skolen gjenkjenner og forstår, og ikke gjør sårbarhet til en stigmatiserende personlighets-karakteristikk. Samtidig er det viktig å være bevisst på elever og grupper som kan trenge noe mer enn andre. Det er også viktig å være oppmerksom på at digitale hendelser kan medføre en forsterket sårbarhet. Barn og unge som er i sårbare situasjoner på andre områder, kan være ekstra sårbare på nett.

Holdninger

Holdninger er viktige i skolens arbeid med elever med særskilt sårbarhet. Hvordan dere i skolen forstår og tolker sårbarhet, avgjør hvordan dere handler og hva dere sier, eller ikke sier. Voksne som bagatelliserer elevens opplevelser, kan oppleves som krenkende av elever med særskilt sårbarhet. Eksempler på bagatellisering kan være å si eller tenke ting som «Hun må bare ta seg litt sammen».

Kunnskap

Ulike faktorer kan øke sårbarheten hos barn og unge.

Disse faktorene blir oftest delt opp i sårbarhetsfaktorer knyttet til

- det individuelle (som sykdom, diagnoser, temperament, språkvansker)
- familie (som omsorgssvikt, psykisk sykdom, samlivsbrudd, rus, høyt konfliktnivå)
- jevnaldrende (som mobbing, utfordring i å etablere og bli i stabile vennerelasjoner)
- miljøet (som fattigdom, kriminalitet, mangel på sosialt nettverk)

Disse sårbarhetsfaktorene blir forsterket hvis eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Motsatt vil et godt læringsmiljø beskytte mot økt sårbarhet. Elever med særskilt sårbarhet er også sårbare på nett og har større risiko for å føle seg plaget av negative digitale hendelser. Hvordan elevene har det, påvirker hvordan de opplever og håndterer slike hendelser. Elever som er i sårbare situasjoner, har en større sannsynlighet for at risikofylte situasjoner på nett får skadelige utfall. Hvis skolen er en faglig og sosial mestringsarena som styrker elevens selvfølelse og selvbilde, kan skolen bidra til å redusere sårbarhet.

Mulige kjennetegn på sårbarhet

Sårbarhet kan være knyttet til for eksempel elevens religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at eleven har atferdsvansker eller sosio-emosjonelle vansker eller forhold ved elevens familie og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelser, kan også gjøre en elev særskilt sårbar.

Noen elever kan være utagerende, mens andre elever lukker fortvilelse, utrygghet og sårbarhet inne i seg og blir stille. Andre igjen kan vise ulike uttrykk i forskjellige situasjoner. De kan ha både innagerende og utagerende uttrykk ut fra hvilken kontekst de er i og hvilke mennesker de er sammen med. Noen elever kan se ut som om de har det helt fint. Disse elevene er gode til å tilpasse seg andres forventninger slik at ingen merker noe ved første øyekast.

Hvordan dere voksne tolker, forstår eller eventuelt feiltolker, overser eller bortforklarer elevers atferdsuttrykk, har betydning for skolens pedagogiske praksis og skolemiljøtiltak. Det varierer hvordan barn og unge møter miljømessige og relasjonelle utfordringer. Derfor er det viktig at skolen er fleksibel og viser skjønn i tilpasningene til de enkelte elevene.

Tiltak

Skolen bør jobbe med disse områdene i saker der elever med særskilt sårbarhet er involvert:

- Trygghet
- Samtaler
- Ledelse
- Inkluderende verdier
- Mestring
- Sosial kompetanse
- Periodiske elevgruppetiltak
- Foreldreinvolvering

Under udir/skolemiljø finner dere mer om hvert punkt. Her er også artikkelen og en video:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-elever-med-sarskilt-sarbarhet/>

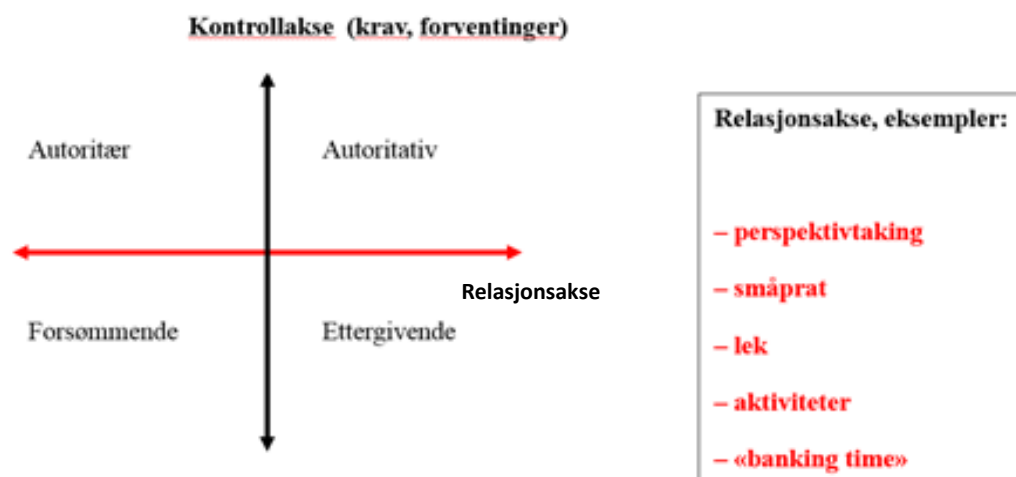
1. Forebyggende tiltak for et godt skolemiljø

Mål: Alle elever skal oppleve et trygt og godt skolemiljø

I det forebyggende arbeidet vårt er relasjonsbygging og godt samarbeid på de ulike nivå avgjørende. Under punkt 1.10 har vi laget en oversikt over tiltak vi gjør på ulike nivå for å forebygge og avdekke krenkelseser. Måltrettet arbeid for å fremme et godt læringsmiljø er noe alle klassene skal prioritere. Det skal settes opp en plan for arbeidet. Elevene skal ved oppstart av nytt skoleår informeres om at de har rett til et trygt og godt skolemiljø og hva de kan gjøre dersom de ikke opplever dette (Blikktimen).

1.1. Atferdsregulering

Atferdsregulering er viktig i arbeidet med å skape et godt psykososialt miljø. Med dette mener vi hva vi gjør for å hjelpe elevene til å opptre på måter som kan fremme et godt lærings- og psykososialt miljø. I klasserommet handler dette først og fremst om tydelig klasseledelse. Vi skal være tydelige, med en god balanse mellom omsorg og kontroll jfr. det autoritative perspektivet (Baumrind 1991):

Vi må være ekstra observante for krenkelseser som elever prøver å holde skjult for oss voksne, både i klasserommet og ute, f.eks. «blikking», kommentarer og utestenging. Når vi ikke er til stede, klarer vi heller ikke å korrigere og hjelpe elevene til å regulere atferden sin.

Et inkluderende klasse- og skolemiljø hvor de voksne er opptatt av å utvikle felles verdier og holdninger er sentralt for å oppnå en skolehverdag uten mobbing og krenkelseser.

Læringsmiljøsentret

1.2. Relasjon voksen - elev

Personalet har stort fokus på å skape gode relasjoner med den enkelte elev. Vi er bevisste på å bruke virkemidler som for eksempel navn, høflighet, vennlighet, dialog, gode ord, øyekontakt, nærhet og godt humør.

Den voksne

- er tydelig og trygg, og en som eleven kan ha tillit til
- ser og støtter elevene, bryr seg og viser omsorg
- er en god rollemodell, som er smidig, klar og konsekvent
- følger regler og rutiner som er bestemt
- møter eleven med respekt
- tar eleven på alvor
- bygger opp en positiv relasjon til hver enkelt elev
- respekterer den enkelte elevs særtrekk og forutsetninger

Det er et mål at elevene skal kunne klare å si ifra om ulike former for krenkelser, både når det gjelder dem selv og andre elever. Trygghet i forhold til kontaktlærer, sosiallærer og andre voksenpersoner er avgjørende. Vellykket relasjonsarbeid mellom lærere og elever er krevende. Det viktigste er at personalet har et positivt elevsyn, at de forsterker positiv elevatferd framfor å (bare) sanksjonere negativ atferd, at ansatte prioriterer relasjonsarbeid, samt at ledelsen støtter og følger opp lærernes relasjonsarbeid.

Rutiner skolen har som kan bidra til god relasjonsbygging mellom voksne og elever:

- Skolens elevsyn blir tatt opp i personalet ved oppstart av skoleåret.

Vi har

- rutiner for hvordan vi kan se hver enkelt elev i løpet av dagen
- jevnlig læringsamtaler, der trivsel blir tatt opp
- utviklingssamtaler to ganger i året
- fokus på tilpasset opplæring
- tilsyn i friminutt
- uteskole på 1. og 2.trinn

1.2. Relasjon lærer - klasse

Lærerens evne til å lede klassen er en av de viktigste faktorene i arbeidet med å skape et godt læringsmiljø.

God klasseledelse betyr blant annet å:

- være en tydelig voksen med god struktur
- ha tydelige mål for elevenes læring
- gi elevene konstruktive tilbakemeldinger
- være konsekvent, forutsigbar og skape trygghet
- ha faste grenser mot uakseptabel atferd
- handle ut fra det som er bestemt av regler og rutiner
- innarbeide skolens regler og rutiner i klassen
- jobbe systematisk i klassen med sosial kompetanse
- være før elevene i klasserommet
- skape engasjement og kultur for læring
- være godt forberedt og gi elevene varierte arbeidsoppgaver
- gi rom for gode fellesopplevelser
- bidra til god selvfølelse hos elevene
- være bevisst på å fremme og forsterke elevene sine positive egenskaper
- bruke humor
- legge til rette for gode samtaler med klassen
- handle ut fra elevenes ulike behov
- prøve å unngå stressa situasjoner blant/med elever

Lærere og SFO-ansatte som får nye elever, jobber bevisst med å få god relasjon til elevene. Rutiner skolen har for å bidra til at relasjonsbyggingen har god kvalitet:

- Ledelsen bevisstgjør de ansatte på deres rolle og ansvar.
- Det er to kontaktlærere i de fleste klassene.
- Vi legger til rette for faglig utvikling, jevnlig samarbeid på trinn, SFO, og mellom skole og SFO
- Veiledning ved behov.

Her står det mer om relasjonsarbeid mellom ansatte og elever:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-relasjonsarbeid/>

1.3. Relasjon elev – elev

Vi skal jobbe kontinuerlig med å bygge gode relasjoner mellom elevene og skape et godt klassemiljø. Dette er noe av det meste effektive vi kan gjøre i forhold til forebygging av krenkelser. Miljøbygging handler om å skape gode relasjoner mellom elevene og inkluderer tiltak som fremmer tilhørighet, inkludering, fellesskap og samhold mellom elevene. Vi skal bidra til å gi elevene gode relasjonelle ferdigheter og også lære dem regler for lek og sosiale aktiviteter. På alle trinn har elevene læringsvenner. Læringsvenn-parene sitter ved siden av hverandre og samarbeider og støtter hverandre. Vi skifter læringsvenner ca hver annen uke.

Vi jobber for at elevene

- inkluderer hverandre i arbeid og lek
- føler ansvar og omsorg for hverandre
- er hyggelige og vennlige med hverandre
- samarbeider godt med læringsvennene sine
- kommer til voksne og sier fra dersom de opplever seg plaget eller opplever andre som blir utsatt for krenkende atferd

Rutiner og aktiviteter vi har på skolenivå for å skape gode relasjoner på tvers av trinn og klasser:

- Ledelsen har fokus på trivsel og skoleregler på fellessamling ved oppstart. Skolereglene blir gjennomgått på alle trinn ved oppstart.
- Vi stimulerer til et aktivt elevdemokrati og elevråd.
- Vi har samarbeid og aktiviteter på tvers av grupper og trinn; bl.a. mattedager, engelskdager og uteskole.
- Vi har fadderordning.
- Vi har TL-aktiviteter i storefri.

[Forskningsartikkel om relasjonsarbeid mellom elevene \(Udir\)](#)
[Lærers mulighet til å påvirke relasjoner \(Læringsmiljøsenderet2020, video\)](#)
[Tiltak for å bedre relasjoner](#) (Udir 21.2.19)

1.4. Relasjon ansatt – foresatt

Vi jobber for at relasjonen mellom de ansatte og den enkelte elevs foresatte er preget av tillit, samarbeidsvilje og god kommunikasjon. Begge parter har respekt for at en har ulike perspektiver. Vi ønsker å være lydhøre for den andres synspunkt og er imøtekommende. Ansatte og foresatte tar kontakt med hverandre ved behov.

Dersom skolens ansatte og foresatte formidler de samme positive forventningene til eleven, har vi større sjanse for å lykkes i det forebyggende arbeidet. Når eleven opplever at voksne setter de samme grensene for krenkende og asosial atferd, vil dette i seg selv virke forebyggende.

Rutiner skolen har for å bidra til godt samarbeid med foresatte:

- Lærere på 1.trinn innkaller alle foresatte til en kort "Bli kjent- samtale". På høyere trinn tilbys en slik samtale ved lærerskifte og til nye elever
- Utviklingssamtale og foreldremøter
- Samarbeidsmøter ved behov

1.5. Skolens samarbeid med hjemmene

Et godt samarbeid med foresatte forebygger et godt skolemiljø.

- På foreldremøtene informeres foresatte om hvordan de kan forholde seg i ulike saker de ønsker å ta opp med skolen, herunder også ved mistanke eller bekymring om krenkelser og mobbing. Det må også informeres om at foresatt må ta kontakt snarest mulig dersom eleven viser tegn til mistriivsel på skolen. Dette for å kunne forebygge økt skolefravær og kunne sette inn tiltak tidligst mulig.
- Vi har plikt til å informere foreldrene (og elevene) om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolen sin aktivitetsplikt og om retten til å melde fra til fylkesmannen. På foreldremøtet skal det informeres om at skolen har en plan for hvordan vi jobber med dette på de ulike nivå. Det skal informeres noe konkret om forebyggende tiltak i klassen for å skape et godt og trygt klassemiljø. På foreldremøtet henviser en til hjemmesiden hvor en kan lese mer om kap 9a og hvordan de kan henvende seg videre.
- Skolen er åpen for alle typer henvendelser og tar alle henvendelser alvorlig.
- Kontaktlærer har møter med klassekontaktene, der årshjul med aktiviteter utarbeides.
- Foresatte er representert gjennom Samarbeidsutvalget, Skolemiljøutvalget og FAU.

1.6. Samarbeid internt på skolen

Det er viktig at personalet samarbeider tett for å forebygge krenkende atferd, spesielt de som arbeider på samme trinn/ SFO - base.

Rutiner:

- Godt skolemiljø, trivsel og forebygging av krenkende atferd er tema på personalmøter.
- Aktivitetsplikten og rutinene rundt denne gjennomgås med personalet ved oppstart av hvert skoleår.
- Lærerne samarbeider om tiltak for elever (TO-tid).
- Ukentlige samarbeidsmøter mellom assistent og kontaktlærer.
- Veiledning for nyansatte og nyutdannede.
- Alle ansatte informeres hver høst hvordan saksgangen på skolen er ved sosiale og faglige bekymringer.
- Trinnene har halvårlige kvalitetssikringsmøter med ressursgruppa, der tiltak drøftes.

1.7. God skolestart

Tiltak vi gjør for å gi nye elever en trygg og god skolestart på Buggeland:

- Personalet er tydelige ledere og møter elevene på en trygg måte.
- Personalet jobber aktivt for å bli kjent med nye elever.
- Ved lærerskifte har vi møter og egne rutiner for informasjonsoverføring (før sommerferien).
- Kontaktlærer og SFO får kjennskap til/skaffer seg kjennskap til elever med spesielle behov og legger best mulig til rette for disse.
- Nye elever som begynner på Buggeland får komme på besøk og møte kontaktlærer og klassen. Foresatte får med seg et "Velkommen-hefte" med informasjon, og ledelsen har en samtale med dem.

1.klasse

Målet vårt er å gi alle elever en trygg, forutsigbar og positiv opplevelse ved å begynne på skolen.

- Skoleledelsen innkaller foresatte til informasjonsmøte om våren.
- For å skape trygghet og bli kjent med andre, anbefaler vi at elevene begynner på SFO før skolestart.
- Elever og foresatte får god informasjon om det praktiske ved skolestart og om første skoledag. Det sendes velkomstbrev fra skolen. Gruppesammensetningen blir sendt foresatte i juni/juli.
- Første skoledag møter første klasse senere enn de andre elevene.
- 1.klasse har 5.trinn som faddere.
- 1.trinn har egne friminutt fram til høstferie/jul og har også en periode et avgrenset område som de kan være på i skolegården.
- Skole og SFO har stort fokus på relasjonsbygging mellom voksne og elever og mellom elevene.

1.8. Overgang mellom barnehage/barneskole/ungdomsskolen

Mål: Overgang mellom barnehage og skole og mellom barne- og ungdomsskole skal oppleves som forutsigbart og trygt for elevene.

Overgangen mellom barnehage-barneskole

Rutiner:

- De nye førsteklasingene kommer på besøk om våren og har en halv dag i 1.klasserommet. Skolen arbeider med god classesammensetning etter denne dagen.
- De nye 1.klassingene m/foresatte blir invitert til besøk på SFO på ettermiddagstid om våren.
- Overføringsmøter mellom barnehage - skole for barn med spesielle behov.
- Samarbeidsmøter med barnehagene som hører til vår skole. Rektor innkaller.

Mål: Gi barnehageansatte kunnskap om hvordan vi jobber og hva det er viktig at de forbereder barna på. Vi oppfordrer dem til å ha stort fokus på forebygging av krenkende atferd og mobbing.

- Skolelederne i området samarbeider.
- Det er utarbeidet plan i kommunen: Standard for overgang barnehager og skoler

Overgangen mellom barneskole-ungdomsskole

Rutiner:

- Overføringsmøter barneskole - ungdomsskole for barn med spesielle behov.
- Det er utarbeidet egen plan for å gi elevene en god overgang mellom barnetrinn – ungdomstrinn.

1.9. Forebygging i friminutt

Trivselsprogrammet

Trivselsprogrammet er et aktivitetsprogram hvor nominerte trivselsledere legger til rette for mange kjekke aktiviteter i det lange friminuttet. Mobbefrie trivselsledere (TL) er elever som bidrar til et bedre samhold og et tryggere skolemiljø. To ganger i året nomineres elever til å bli trivselsledere og vi jobber for at det skal være stas å bli trivselsleder. Skolen har en TL-ansvarlig som følger opp programmet og trivselslederne.

Trivselsprogrammets mål er å:

- fremme økt og mer variert lek/aktivitet i langfri.
- legge til rette for at elever skal kunne bygge gode vennsksapsrelasjoner.
- redusere konflikter blant elever.
- fremme verdier som inkludering, vennlighet og respekt.
- bidra til å redusere mobbing.

Friminuttstvenn/-grupper

Friminuttstvenn/grupper kan være et godt tiltak for å bygge opp gode relasjoner mellom elever. Det kan være et tiltak når en ser at elever faller utenfor eller for å bryte opp i for faste sosiale mønster i klassen. Faste venner/grupper kan bli koblet sammen i noen avtalte friminutt for en periode. Før aktuelt friminutt snakker om ideer til aktiviteter og avtaler hvor gruppene skal møtes ute.

Tilsynsvaktenes rolle i friminutt

De voksne

- er raskt på plass i garderoben før/etter friminutt. Vi er obs på det som skjer inn og ut fra friminutt i ganger og garderober
- bruker vester, slik at en er synlig for elevene
- observerer (Hvem står alene, konflikter, mobbing/plaging, enkeltelever, elever som ikke er i lek, hvem faller utenfor)
- hjelper å sette i gang lek, hjelper enkeltelever i gang
- sirkulerer
- hjelper med å løse konflikter
- griper inn ved krenking/plaging.
- gir beskjed videre til kontaktlærere/sfo dersom en har informasjon de bør vite om
- er obs på steder hvor det fort kan bli konflikter (f.eks. fotballbanene)

Se også skolens håndbok om rutineene (Den voksne kulturen).

Fadderordning

5.trinn er faddere til 1.trinn. Målet er å gi førsteklassingene en trygg ramme i friminuttene, samt at noen kan hjelpe dem inn i positiv lek og at de får gode rollemodeller.

Sosiallærer gjennomfører fadderkurs for 5.trinn ved oppstart om høsten. Kontaktlærerne på 1. og 5.trinn lager plan for de ulike møtepunktene gjennom året. Det er viktig at fadderordningen følges opp av kontaktlærerne gjennom hele året.

6.trinn fortsetter å være faddere til 2.trinn. Da er det ofte færre elever som har behov for faddere.

Å være fadder oppleves som veldig positivt og lærerikt for mange elever.

Vennegrupper på fritiden

FAU har vedtatt at det skal være vennegrupper hvert år for 1.og 2.trinn. Dette foregår på fritiden og organiseres av klassekontaktene. Foresatte bestemmer om ordningen skal fortsette på 3.—4.trinn. Mer informasjon om vennegruppene finner en på hjemmesiden.

1.10. Elevfravær

Personalet har fokus på elevfravær. Fraværsmønster hos elevene etableres tidlig, og øker med alder. Høyt fravær øker sjansen for drop out senere i skoleløpet. Elevfravær kan utvikle seg til skolevegring. De mest effektive tiltakene er forebyggende tiltak! Jo tidligere en er inne- jo bedre utfall. Dersom en elev viser tegn til skolevegring, er det viktig å stabilisere tilstedeværelse på skolen. Fordi fravær kan føre til mer fravær. Fraværet må derfor stoppes så fort som mulig! Måten dette gjøres på avhenger av risikofaktorer som spiller inn på den enkelte elev, og hvilke opprettholdende faktorer som er til stede.

Varseltegn vi ser etter:

- Skoleoppmøte er ubehagelig. Elev prøver å slippe.
- Gjentatte episoder om morgenen for å prøve å slippe skolen.
- Repeterte episoder av forsentkomming.
- Elev klager på mye vondter. (Hode, mage, kvalme)
- Gjentatt fravær av enkelttimer eller dager.

Hva er bekymringsfullt fravær på Buggeland skole?

- Har ugyldig fravær: 1 enkelttime
- Har høyt gyldig fravær: 5 dager i semesteret
- 3 forsentkomminger på en måned
- Møter opp på skolen, men forlater den igjen

Tiltak for å forebygge økt elevfravær:

- Kontaktlærer skal telle opp fraværet på sine kontaktelever før høst-, jul-, påske- og sommerferie. De elevene som kommer over grensen for bekymringsfullt fravær: Se nivå 1 under.
- Forutsigbar og trygg skolehverdag
- Legge til rette for gode overganger
- Fokus på lærer- elev og elev-elev relasjoner
- Forebyggende tiltak mot mobbing
- Godt skole-hjem samarbeid
- Systematisk arbeid for et trygt og godt skolemiljø
- Være ekstra obs på sårbare elever.

Hva gjør vi når elever får bekymringsfullt fravær:

Nivå 1: Ved begynnende og milde fraværssymptom:

- Informer rektor og sosiallærer muntlig.
- Ring foresatte; del bekymring og drøft eventuelle tiltak.

Nivå 2: Ved økende fraværssymptom:

- Kontaktlærer melder saken til ressursgruppa (bruk mal).
- Saken drøftes i ressursgruppe m/ ledelsen, sosiallærer og PPT til stede.

- Stabilisere skoleoppmøte ved å utarbeide nærværsplan (mal felles disk).
- Gjennomføre kartleggingsamtale med elev og foresatte. (Se mal på felles disk i Google)
- Støtte foresatte i deres rolle. Tett skole-hjem samarbeid. Jevnlige evalueringsmøter.
- Søke hjelp fra andre instanser ved behov.
- Tilrettelegge i forhold til risikofaktorer og opprettholdende faktorer.

Nivå 3: Ved kronisk og problematisk fravær:

- Mer intensivt/utarbeida nivå 2-arbeid
 - Alternative skoledager/ utdanning
 - Koordinering og samarbeid med andre instanser
- Ved behov for å vurdere elevens faglige utbytte eller særskilt tilrettelegging kobles PPT inn i saken. PPT kan kobles på ved behov for veiledning.

1.11. Forebyggende tiltak på Buggeland som gjelder §9a

Her har vi samlet en oversikt over forebyggende tiltak på ulike nivå som er med på å forebygge et godt og trygt skolemiljø. Vi har et ekstra blikk og ansvar for sårbare elever.

Skolenivå

Tiltak	Når	Hvem har ansvar
<u>Månedens mål</u>	Hver måned	Ledelsen/lærerne
Tilsyn i friminutt. Tilsynsplan for friminutt justeres ilt av året etter behov. (Trinnene lager plan for hvem som er i garderoben før og etter friminutt.)	Etter plan	Ledelsen/trinn
<u>Evaluering</u> av friminutt/regler flere ganger årlig på personalmøter, i klassene og i elevrådet	Høst/vår	Ledelsen/ elevrådskontakt
<u>Elevundersøkelsen</u> for 5.-7.trinn	Høst	Ledelsen og sosiallærer
<u>Trivselsundersøkelse</u> : Undersøkelse digitalt på Klasse-trivsel.no på 2.-7.trinn. 1.trinn har sin egen (Alltid spørsmål om trivsel og plaging)	Høst og vår	Ledelsen og sosiallærer
Planer der arbeid med elevenes psykososiale miljø er tema: - Plan for godt og trygt skolemiljø - Håndbok for personalet - Elevenes arbeidsmiljø - Fadderplaner mellom trinnene - Plan for felles sosiale mål «Månedens mål»	Gjelder hele året Ekstra fokus på rutiner ved oppstart høst.	Ledelsen (sikre at alle har kunnskap om planene og at planene blir oppdatert) Hele personalet skal følge planene
Egen planleggingsdag med nyansatte. Gjennomgang av rutiner alltid er tema, samt veiledning utover året	Pl.l.dag høst/ hele året	Ledelsen
<u>Forebygging, mobbing, gjennomgang av §9 a og rutiner for aktivitetsplan</u> : Fokus på personalmøter og planleggingsdager (både på skole og sfo), Sikre at alle er informert om kap 9a; aktivitetsplikten og skolens rutiner. Invitere med helsesykepleier.	Årlig ved oppstart av nytt skoleår	Ledelsen/sosiallærer
Sikre at ansatte har kunnskap og trygghet om hvordan de skal gripe inn	Felles møtetid	Rektor/sosiallærer
<u>Kvalitetssikringsmøter</u> med alle trinn: Hele trinnet, rektor, sosiallærer, avdelingsleder Drøfting av faglige og sosiale tiltak.	Oktober	Ledelsen
De som jobber på skolen men som ikke er ansatt eks renhold, helsesykepleier og vaktmester: informere at de skal varsle videre ved mistanke om eller kjennskap til om en elev ikke har et trygt og godt.	Ved nyansatte ilt året og hver høst	Rektor
<u>Faste rutiner</u> dersom en er bekymret for elever (håndboka)	I bruk hele året, gjennomgang høst	Hele personalet
Ressursgruppa: Oppfølging av meldte saker	Ukentlig	Avdelingsleder
<u>Felles skoleregler, bruk av stopp-regelen og problemløsningsmodellen</u>	Hele året	Hele personalet
Fadderkurs for 5.trinn	August/sept	Sosiallærer

Trivselslederprogrammet	Hele året	TL-kontakt/TL-elever
Felles aktiviteter i skolens årshjul	Hele året	Ifølge plan
Elevråd	Hver måned (ca)	Elevrådskontakt
Kursing i klasser om nettvett v/ eksterne ressurser	Avtalt tid.	Ledelsen avtaler
Tema på møter med personalgruppa: Relasjonsarbeid, atferdshåndtering, klasseledelse og etterarbeid etter elevundersøkelsen Trekker også inn eksterne foredragsholdere	Fellestid jevnlig/sfo-møter	Ledelsen
<u>Møter mellom sfo og de enkelte trinnet:</u> God kommunikasjon og oppfølging av det sosiale er viktigste agenda	Ca 6 ganger i året etter plan	Ledelsen tilrettelegger
<u>Ledelsen har skolevandring på alle trinn og har refleksjon med trinnet i etterkant</u>	Okt-jan	Ledelsen
Rutiner for dokumentasjon og lagring (Referater, tiltak mm)	Hele året	Alle
Møter i SMU og SU: Elevene psykososiale miljø er tema	Etter plan	Rektor
Rutiner for å sikre best mulig overgang mellom barnehage og skole: Samarbeidsmøter vår v/ behov, leser info fra barnehagene om den enkelte elev. (Skjema som kommer fra de fleste barnehagene) Setter inn tidlige tiltak ved behov.	Før sommeren	Ledelsen/ressursgruppa
Overføringsmøter ved skifte av kontaktlærere	Planleggingsdag før sommeren og ved behov	Ledelsen

Klassenivå

Tiltak	Når	Ansvar
Systematisk arbeid med å skape et godt klassemiljø: Trinnet setter opp plan for hva det skal jobbes med	To-tid	Trinnet
<u>Klasseundersøkelser gjennom året:</u> Sosiogram Lager aktuelle undersøkelser på klassetrivsel.no	Hele året	Trinnet
Klassene følger opp resultatene på trivselsundersøkelsene i samarbeid med sosiallærer	2 ganger årlig	Trinnet/sosiallærer
<u>TO-tid:</u> Ukentlige møter mellom alle lærerne på trinnet som er satt av til arbeid med tilpasset læring- både sosialt og faglig (12.30-15.00). Her er det også avsatt tid til møter med ev. andre instanser (håndboka)	Ukentlig	Trinnet
<u>Rutiner for hvordan vi ser den enkelte elev:</u> 2 kontaktlærere i hver klasse, hvordan vi møter dem, mulighet for å følge tettere opp med korte samtaler	Hele året	Hele personalet, spesielt kontaktlærerne
Fokus på å jobbe med god relasjon til gruppa og skape gode relasjoner mellom elevene	Hele året	Trinnet
Ledelsen inviterer seg inn på TO-tid på alle trinn: Observerende part ift hvordan det jobbes med forebygging og tiltak	I løpet av året	Ledelsen
Blikk-timer i klassene:	Hver uke	Trinnet

Klassemiljøarbeid Oppfølging av de sosiale målene for skolen. (Trinnplaner) 1.trinn: Zippys venner Materiell andre trinn: Se ellers i planen Følge opp saker fra elevrådet		
Andre forebyggende tiltak: Fadderordning, friminuttssvenner, friminuttsgupper, læringsvenner	Hele året	Trinnet/ Trinn på tvers
Samarbeid med klassekontakter om å skape godt miljø	v/ oppstart og v/behov	Trinnet
Foreldremøtene: Informasjon om arbeidet med det psykososiale miljøet	2 ganger årlig	Trinnet

Elevnivå

Tiltak	Når	Ansvar
Fokus på å jobbe med god relasjon til den enkelte elev	Hele året	Lærerne på trinnet
Daglig oppfølging med enkeltelever i klassene- sosialt og faglig	Daglig	Lærere på trinnet
Samarbeid med foreldre	Hele året	Kontaktlærer
Læringssamtaler m/ hver elev hvor også det sosiale tas opp (Kontaktlærer-elev)	2 ganger i året	Kontaktlærer
<u>Ved bekymringsfullt fravær?</u> Dokumentere fravær, skrive logg, tidlige tiltak og samarbeid med foresatte	Hele året	Kontaktlærer/sosiallærer/ ev helsesøster kan kobles på
<u>Dokumentering:</u> Samtaler med elever om trivsel og fravær skal dokumenteres (sjekk skolens system).	Hele året	
<u>Utviklingssamtaler</u> (elev- kontaktlærer- foresatte) Både det sosiale og faglige tas opp Det er forberedelser for begge parter, der elev/foreldre kan skrive ned om det er noe de ønsker å ta opp	Oktober og mars	Kontaktlærer
<u>Tiltak på elevnivå ut fra undersøkelser</u> vi har eller saker som Elevsamtaler etter behov (Tiltak som kan være avtalt etter kvalitetssikringsmøter eller gjennomgang av undersøkelser)	Etter behov	Kontaktlærer/ sosiallærer
<u>Observasjon i friminutt:</u> Alle trinn er representert av voksne ute i friminuttene, Observasjon av enkeltelever kan f.eks. være tiltak på aktivitetsplan. Husk å dokumentere skriftlig.	Ukentlig	
Den enkelte ansattes aktivitetsplikt	Hele året	Alle ansatte
Systematisk arbeid med oppfølging av aktivitetsplaner. Elevens stemme skal komme tydelig fram i tiltak og evaluering. Dokumentere samtaler en har i tiltaket.	Når en har aktivitetsplaner i klassen	Den enkelte lærer/sosiallærer
Møter mellom kontaktlærer og assistenter	Ukentlig	
RePULSe-programmet Ressursgruppa avgjør hvilke elever som prioriteres	Ved behov	Ressursgruppen

2. Arbeid med sosial kompetanse

Mål: Vi skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig.

Sosial kompetanse er knyttet til kunnskaper, ferdigheter og holdninger som anvendes for å mestre sosiale sammenhenger. Kompetansen dreier seg om individets evne til å samhandle med andre i sosiale situasjoner, og er for barn og unge en viktig forutsetning for å mestre jevnaldersmiljøet (Thomas Nordahl 2012).

Å kunne sette seg inn i hva andre tenker, føler og erfarer, er grunnlaget for empati og vennskap mellom elevene. Dialog står sentralt i sosial læring, og skolen skal formidle verdien og betydningen av en lyttende dialog for å takle motstand. (Overordnet del av læreplanen)

Læring av sosial kompetanse krever ulike tilnæringsmåter. Både foresatte, skolens ledelse og hele skolens personale må arbeide for at disse egenskapene får mulighet til å utvikles hos elevene. Den aller viktigste læringen ift. sosiale ferdigheter skjer imidlertid best i den uformelle kontakten- i samhandlingen mellom elever og mellom elever og voksne. Det er derfor viktig at vi ansatte er bevisst hvilke holdninger og normer vi har for samhandling og kommunikasjon.

Følgende fem områdene er viktige å arbeide med for at elevene skal bli sosialt kompetente (Gresham og Elliott, 1990):

Empati
Samarbeid
Selvhevdelse
Selvkontroll
Ansvarlighet

2.1. Månedens mål

Med utgangspunkt i de fem områdene ovenfor, har vi satt opp sosiale mål som er felles for hele skolen. Vi har ett mål for hver måned. Alle trinn jobber med samme mål, men på ulike måter og det skal være en naturlig progresjon. Vi har laget planer for hvert trinn som viser hva det skal jobbes med innenfor hvert mål. Alle i personalet forplikter seg til å jobbe med dette. Vi integrer dette arbeidet i fag der det er naturlig, i ulike klasse- og elevsamtaler, og bruker også Blikk-timen. Vi har tro på at det er forsterkende når hele skolen jobber med det samme. Noen ganger tar vi også fram det aktuelle målet på fellessamlinger. Plakat med månedens mål henges opp både i klasserommet, i garderobene og andre synlige steder på skolen. Månedens mål skal også stå på lekseplanene, slik at foresatte kan støtte opp om vårt arbeid.

Våre felles sosiale mål:

Når	Sosialt mål	Sosiale fokusområder
Aug/sept	Jeg bidrar til et godt klassemiljø	Selvkontroll/Empati/Samarbeid
Oktober	Jeg er en god læringsvenn	Samarbeid/ ansvarlighet
November	Vi viser respekt	Selvhevdelse
Desember	Vi gleder andre	Selvkontroll
Januar	Vi tar ansvar sammen	Samarbeid
Februar	Vi bryr oss om hverandre	Empati
Mars	Vi tar gode valg	Ansvarlighet
April	Jeg takler motgang	Selvkontroll
Mai	Jeg tar vare på meg selv	Selvhevdelse
Juni	Åpen: Repetisjon, Jeg kan!	

2.2. Blikktimen

På Buggeland har 2.-7. trinn satt av en økt i uken som vi kaller for Blikk. Trinnene har i da "blikk" for ulike tema. Trinnene setter opp plan for blikktimene. Alle lærerne som er i klassen har ansvar for å følge opp det som er tema i blikktimene. Det presiseres at blikktimen trenger ikke å være en hel time.

Viktige tema i blikktimene:

- Informere om retten til et trygt og godt skolemiljø og hva de kan gjøre dersom de opplever at det ikke er trygt og godt.
- Systematisk arbeid med sosial kompetanse
- Godt klasse – og skolemiljø og forebygging av krenkelser og mobbing (se nedenfor)
- Skolereglene, stopp-regelen og problemløsningsmodellen tas opp jevnlig (se vedlegg)
- Nettvett og digital dømmekraft (Dette er også tema i samfunnsfag.)
- Arbeid knyttet til elevrådet

1.trinn har ikke fast Blikktime, men Zippy-time. Arbeidet med det sosiale følges opp daglig. 1.trinn jobber også med det sosiale målet som gjelder for hver måned.

Innenfor forebygging av krenkelser og mobbing skal elevene lære om:

- Hva er krenkelser og hva er mobbing?
- Hvordan kan dette foregå? (Ulike former)
- Hvordan det kan oppleves å bli krenket og mobbet og konsekvenser av dette. Bevisstgjøring av at "tull" fra den enes side kan oppfattes som plaging/krenkelse fra den andre side.
- Hva gjør jeg dersom jeg ser at noen krenker eller har mistanke til at noen blir krenket? Hva kan jeg gjøre hvis jeg blir plaget eller krenket?

- Tilskuerrollen: Passive elever forsterker mobbesituasjonen. Elevene bør lære hvordan tilskuere kan hjelpe til med å få slutt på krenkelses og mobbing.
- Nettvett og hva digitale krenkelses/mobbing er og konsekvenser av dette.
- Aktuelle nettsider:
 Udir: [Hva er mobbing?](#)
[Læringsmiljøsenderet, ressurside om mobbing](#)
[Barneombudet: Hva er mobbing? Mobbing på nett](#)
<http://www.dubestemmer.no>
<http://www.trivselsleder.no>
[Kjetil og Kjartans 10 tips mot mobbing.](#) 5.-10 trinn (9 små filmer)
<http://www.medietilsynet.no/no/trygg-bruk/Barn/Trygg-bruk-filmer/Mobbing/>
[6 små filmer om nettvett \(redd barna\)](#)
[Lik meg](#) Dramaserie om vennskap og utestenging (7.trinn)

2.3. Metoder og materiell til arbeid med sosial kompetanse

På Buggeland skole har vi valgt å bruke LINK til arbeid med sosial kompetanse. LINK står for livsmestring i norske klasserom, og skal hjelpe elever til å håndtere livet. LINK er et undervisningsopplegg som handler om forebyggende psykisk helsearbeid, om folkehelse og livsmestring.

Målene med LINK er:

- Å bidra til å styrke den enkeltes selvbilde
- Å bidra til opplevelse av tilhørighet
- Å gi trening i konstruktive mestringsstrategier

LINK har delt elevsamlingene inn i tre hovedgrupper, og hver gruppe består av ca.10 samlinger.

De tre hovedgruppene er:

- Følelsskolen
- Jeg og de andre
- På godt og vondt

I planen for felles sosiale mål står det spesifisert hvilke samlinger som hører til de ulike målene.

Samlingene finner en her: www.linktilivet.no

Annet materiell som kan brukes:

Psykologisk førstehjelp (vfb-Voksne for barn): Psykologisk førstehjelp er et selvhjelpsverktøy for mestring av egne følelser. Med røde og grønne tanker lærer den unge å framsnakke seg selv. Vi har en eske med bok, figurer, arbeidsark og flere oppgaver kan lastes ned. Opplæringsfilm og filmer til undervisning [her](#).

Det er mitt valg 1: 1.-4.trinn - lærerveiledning og elevbok til å hente ideer fra (lagerrom)

Det er mitt valg 2: 5.-7.trinn - lærerveiledning og elevbok til å hente ideer fra (lagerrom)

Det er mitt valg, leker, oppmuntrere, energiskapere- et idehefte for lærere (lagerrom)

Ingen utenfor – [metodehefte](#) for 1.-7.trinn fra Redd barna

RePULSe

Buggeland bruker rePULSe som verktøy for elever som trenger individuell trening i sosial kompetanse. RePULSe er et samtaleprogram hvor målet er å utvikle bedre selvinnsikt og impuls kontroll. En jobber mot at eleven blir bedre kjent med seg selv og i bedre stand til å forholde seg til vanskelige situasjoner. Eleven og den voksne er likeverdige partnere som forsker på sammenhenger i elevens reaksjonsmønstre. Vi har flere ansatte som er kurset for å være rePULSe- trenere. Ressursgruppa avgjør hvilke elever som skal få tilbud om rePULSe.

3. Avdekking av krenkelser, mobbing eller at elever ikke har et trygt og godt skolemiljø

Mål: Krenkelser og mobbing som foregår i og ved skolen skal bli avdekket.
Vi skal oppdage elever som ikke opplever å ha det bra på skolen.

Buggeland skole har systemer på både på elev-, klasse- og skolenivå for å avdekke krenkelser og mobbing. Det kan være vanskelig å oppdage mobbing, for eksempel utestenging, baksnakking og digital mobbing.

Hvordan kan vi oppdage elever som ikke har det bra? ([Udir](#))

-
- gjennom å snakke med elevene
 - de ansatte ser noe eller fanger opp noe i samtaler med andre elever
 - foreldre som tar kontakt fordi de melder fra om det har skjedd noe på skolen.
 - eleven forteller om mistrivsel
 - endringer i atferd hos elever, eller endringer i klasse- eller skolemiljøet.
 - noen elever blir stille og trekker seg tilbake i lek eller deltar ikke i lek og aktiviteter, mens andre trer tydelig fram og gir beskjed når ting blir vanskelige.
 - endringer i klasser kan være mer bråk og uro, endringer sosialt og hvilke barn som leker samme

Vi går videre inn på våre rutiner for å kunne oppdage elever som ikke har det bra og for å kunne avdekke krenkelser og mobbing.

3.1. Årlige undersøkelser

Trinnvise undersøkelser

I løpet av året har det enkelte trinn ansvar for å gjennomføre undersøkelser på Klassetrivsel.no for å kartlegge det sosiale miljøet i klassen (minst to ganger i året).

- Kontaktlærerne setter opp aktuelle spørsmål og har ansvar for gjennomføring
- Det kan med fordel være jevnlig undersøkelser med få og målrettede spørsmål. Noen av spørsmålene skal være relasjonelle slik at en får fram sosiogram.
- En bruker disse undersøkelsene for å kunne kartlegge miljøet og sette inn gode tiltak

Dette er i tillegg til trivselsundersøkelsene som gjøres felles for skolen.

Trivselsundersøkelse for hele skolen (gjennomføres en gang hvert halvår.)

1.trinn høst og vår: Skriftlig undersøkelse på ark. Undersøkelsen gjennomføres samlet i klasserommet ved at en leder elevene gjennom et spørsmål av gangen med dokumentkamera. Voksne hjelper elever med å skrive ved behov.

2.-4.trinn høst og vår: Digital undersøkelse på klassetrivsel.no (spørsmål laget av skolen). Det vurderes fra år til år om 2.-4.trinn skal ha de samme spørsmålene.

5.-7.trinn høst og vår: Felles trivselsundersøkelse på Klassetrivsel.no

5.-7.trinn gjennomfører i tillegg elevundersøkelsen om høsten.

Ansvar for å klargjøre trivselsundersøkelsen: Sosiallærer i samarbeid med ledelsen

Ansvar for gjennomføring: Kontaktlærerne

Spørsmålene skal gjennomgås i klassen før elevene svarer.

Etterarbeid: Både sosiallærer og kontaktlærerne leser resultatene. De drøfter om eller hvor det er behov for tiltak eller mer undersøkelser. Trivselsundersøkelsen skal følges opp av lærerne på trinnet. Foreldre og SFO involveres/informerer ved behov.

Trivselsundersøkelsen justeres årlig ved behov. Ansvar: Sosiallærer i samarbeid med ledelsen.

Elevundersøkelsen

Hver høst gjennomføres elevundersøkelsen på 5.-7.trinn (U-dir).

Etterarbeid: Resultatene drøftes både på skole – og trinnnivå, og følges opp med tiltak. Dersom det er behov for å kartlegge mer, kan det gjennomføres undersøkelse på klassetrivsel.no i tillegg. Resultatene fra elev- og trivselsundersøkelsen informeres om i skolens Samarbeidsutvalg og i Skolemiljøutvalget. Resultatene tas også opp i klassene, elevrådet og i FAU. (Ikke enkeltsaker og navn.)

3.2. Tilsyn i friminuttene

Avdelingslederne har ansvar for å sette opp vaktlister for friminuttene og i samarbeid med trinnene sørge for at det er nok voksne ute ved sykdom. Vaktlistene justeres ved behov.

Det står på vaktlisten hvem som har ansvar for å følge opp elever med spesielle behov. Vaktene sirkulerer over hele uteområdet og bør gå en og en slik at vi får dekket et større område ute.

Vaktene har på seg gule vester som gjør dem synlige ute. Alle ansatte skal reagere på uønsket atferd. Elevene skal erfare at de blir tatt på alvor. Vakter som opplever uønsket atferd skal i størst mulig grad ordne opp i det ute, men må vurdere om kontaktlærer bør å få informasjon. Vi skal være observante og gir også beskjed videre til kontaktlærer om elever som viser tegn på mistriksel eller går mye alene. Friminutt er en viktig arena for å observere elevenes trivsel og tilhørighet i gruppa.

Trinnene fordeler seg slik at det er voksne i garderoben på vei ut og inn. Overganger mellom timer og friminutt ivaretas ved at lærer er den siste som forlater klasserommet og den første som ankommer etter friminutt.

Friminuttene evalueres jevnlig av både klasser, ansatte og elevrådet.

Utenom tilsynsvakt må vi være observante på gymgarderobes og kommunikasjon som skjer i gangene på vei ut og inn fra friminutt.

3.3. Kommunikasjon på ulike nivå

- Trivsel tas opp i det daglige med eleven og i læringsamtaler.
Lærer tar snarest en samtale med elev, dersom en har mistanke om at eleven har blitt plaget/krenket eller har vært med på å plage andre.
Ansvarlig: Kontaktlærer eller annen lærer på trinnet.
- Samarbeid mellom kontaktlærere og foresatte til den enkelte elev
- Trivsel tas opp i utviklingssamtalene med elever og foresatte.
Ansvarlig: Kontaktlærer
- Trivsel og krenkende atferd tas jevnlig opp i klassen. Dette er alltid fast tema ved oppstart om høsten.
Ansvarlig: Kontaktlærerne i klassen
- Lærerne har ukentlige møter (TO-tid), der en drøfter både sosiale og faglige saker.
- SFO: Trivsel og krenkende atferd drøftes på baseleder- og personalmøter.
- Trivsel og krenkelser og mobbing er tema på foreldremøter på trinnet og på møter med klassekontakter. Foresatte skal informeres om hva de kan gjøre, dersom de har mistanke om krenkelser og mobbing. Ansvarlig: Kontaktlærer, klassekontakter
- Trivsel/mobbing er av og til tema for foredrag i storforeldremøter.
Ansvarlig: FAU- leder og rektor
- Helsesøster har undervisning på 3.trinn om vennskap (og kosthold).
- Grupper/utvalg som også har godt skolemiljø som tema: Ressursgruppa, Skolemiljøutvalget og FAU.
- Bekymringsfullt elevfravær: Vi tar kontakt tidligst mulig med foresatte, dokumenterer, jobber forebyggende. Se eget avsnitt om tegn og egen plan for skolefravær i kap.1.10

3.4. Varsel om krenkelsler

Personalet gjennomfører rutinene nedenfor når en mottar melding om krenkelsler:

- Alle ansatte som får henvendelser om eller som har mistanke til krenkelsler, plaging eller mobbing, har plikt til å ta henvendelsene alvorlig, registrere, undersøke og gripe inn.
- Informer rektor skriftlig eller muntlig for å sikre god håndtering av saken.
- Rektor informerer sosiallærer ved behov
- Dersom sosiallærer jobber tett med et trinn kan sosiallærer varsle rektor.
- Skolen har eget skjema for «registrering av varsel». Dette fylles ut.
Jfr. vedlegg.
- Dersom undersøkelsen utløser Aktivitetsplikten §9a, settes det i gang ytterligere undersøkelser og utarbeiding av Aktivitetsplan §9a, med egnede tiltak.
Jfr. vedlegg.
- Usikker på når du skal varsle? Eks:
Når en er redd for at det skal gjenta seg. Mistanke om gjentatt krenkelse/mobbing
Foreldre melder en bekymring

3.5. Tiltak som iverksettes når elever ikke har et trygt og godt skolemiljø

- Undersøkelse og oppfølging av delpliktene i kap.9a (se mal på felles disk i Google).
- Dersom undersøkelsen krever videre tiltak, utarbeides aktivitetsplan (se mal på felles disk i Google).
- Samtaler med kontaktlærer
- Jevnlig samarbeid mellom foresatte og kontaktlærer
- Samtaler med sosiallærer ved behov
- Igangsetting av jentegrupper og guttegrupper med fokus på relasjonsbygging, vennskap og selvbilde.
- Friminuttsvenn og friminuttsgrupper
- Klasse miljøtiltak der tema som vennskap, respekt, tilhørighet er sentralt
- Bevissthet rundt læringsvenn og plassering i klasserom
- Observasjon i klasserom og friminutt
- Hyppige trivselsundersøkelser og sosiogram

4. Håndtering av mobbing og andre krenkelser

4.1. Skolens prosedyrer når krenkelser er meldt eller avdekket

- Rektor informeres muntlig snarest mulig.
Rektor vurderer saken sammen med melder og informerer sosiallærer og andre som bør involveres i det videre arbeidet.
- SFO-ansatte informerer avdelingsleder som igjen varsler rektor.
- Rektor, i samarbeid med kontaktlærer, tar avgjørelsen i forhold til om undersøkelsesfase iverksettes (delplikt 4). Dette innebærer at skolen går i gang med de nødvendige undersøkelsene og innhenting av opplysninger i saken.
(Se mal på felles disk på Google.) Viktig at alle parter høres, sjekk med SFO, samtalene skal skrives ned.
- Etter undersøkelse: Rektor, kontaktlærer og sosiallærer avgjør om saken krever utarbeiding av aktivitetsplan (delplikt 5).
- Elevens stemme skal være med i tiltakene og evalueringene i hele prosessen.
- Ansvar for skriving av aktivitetsplan: Kontaktlærer i samarbeid med SFO
Kontaktlærer kan søke veiledning hos sosiallærer.
- Sosiallærer skal lese igjennom planen og rektor godkjenner den.
- Aktivitetsplanen og undersøkelse og oppfølging av delpliktene blir sendt hjem til den krenkedes foresatte, samt lagt i denne elevens mappe i 360. Ansvar: Sosiallærer
- De andre involverte foresatte: Det må gjøres en vurdering i hvilken grad disse bør informeres.
- Aktivitetsplanen med tiltakene blir fulgt opp og evaluert. Planen skal avsluttes ved evaluering. Dersom eleven fortsatt ikke har et trygt og godt skolemiljø, utarbeides ny aktivitetsplan.
- Evalueringen av aktivitetsplanen blir også sendt hjem til gjeldende elevs foresatte og lagt i elevens mappe i 360. Ansvar: Sosiallærer

4.1.1 Tiltakene i aktivitetsplanen

- Tiltakene må være *målrettet* og *konkrete*. Gjør individuelle vurderinger.
- Det skal være tiltak på individ-, gruppe-, og systemnivå.
Dersom eleven går på SFO, må vi huske at det også kan være aktuelt med tiltak her også.
(Drøfte med SFO)
- Det må stå hvem som har ansvar for gjennomføring og hyppighet og hvor lenge tiltakene skal vare.
- Hva som er best for elevene, skal være et grunnleggende hensyn. Vi skal sørge for at involverte elever blir hørt. Det gjelder både plikten til å følge med, varsle, undersøke og sette inn tiltak.

4.2. Skolens prosedyrer ved mistanke om at ansatte krenker

Kap 9A - 5:

«Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.»

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeier dersom mistanken gjelder skoleledelsen.

Hvordan varsle: Muntlig eller skriftlig til rektor snarest mulig.

Rektor undersøker saken ved å snakke med de involverte.

Ansatt det gjelder kan hvis ønskelig ha med seg tillitsvalgt eller kollega ved videre oppfølging.

Tiltak settes inn ved behov. Tiltakene skal evalueres.

Rektor informerer skoleeier (skolesjef).

Dersom det er en i ledelsen ved skolen som står bak krenkingen, skal skoleeier (skolesjef) varsles direkte av den som fikk mistanke om eller kjennskap til krenkingen.

4.3. Råd til håndtering ved mindre episoder/konflikter

- Ta affære på stedet og marker tydelig hvis det er atferd som ikke er akseptabel eller uforenlig med skolens regelverk
- Ikke diskuter
- Vurder om bruk av problemløsningsmodellen er hensiktsmessig
- Vurder om kontaktlærer må få informasjon
- Informer eller involver kontaktlærere på andre trinn dersom det er nødvendig
- Vurder om det skal tas kontakt med foresatte
- Vurder om sosiallærer skal informeres
- Vurder om saken bør følges opp og hvem har i så fall ansvar for det
- Snakk gjerne med en og en elev for å la den enkeltes stemme bli hørt
- Dokumenter i elevlogg på Google-skjema
- Samtaler med elever som plager bør være korte (mest trøkk)

5. Kontinuitet

Mål: Kontinuitet og kvalitet i arbeidet med å skape et godt og trygt skolemiljø.

Skoleledelsens ansvar

Skoleledelsen går foran og leder arbeidet med å skape en skole med et godt skolemiljø uten krenkelser og mobbing.

Rektor/skoleledelsen har ansvar for å

- følge opp rutiner og regler
- sette krenkelser og mobbing på dagsorden og sørge for at det er kontinuitet i arbeidet
- sørge for kompetanseutvikling
- ta imot varsler om krenkelser og kvalitetssikre god håndtering av saken
- sørge for at varsler om krenkelser blir ivaretatt og løst på en best mulig måte i samarbeid med sosiallærer
- avgjøre om det skal skrives aktivitetsplaner og kvalitetssikre planene
- følge opp varsler som gjelder ansatte (§ 9a-5)

Hvordan sikrer rektor at rutinene ifm kap 9a blir fulgt på skolen og følger dette opp?

- God informasjon ved oppstart til samtlige ansatte
- Gode rutiner for når det skal varsles, til hvem og når
- Oppfølgingsmøter på alle trinn 1.året (kvalitetssikringsmøter)
- Ukentlige møter med sosiallærerne, som igjen hjelper personalet å følge rutinene
- Ukentlige ressursgruppemøter
- Sikring av at alle varsler så raskt som mulig
- Viser eller til tiltak på skole-, klasse – og elevnivå for å sikre.

Årlig gjennomgang av «Plan for et godt og trygt skolemiljø»

For at planen skal være et aktivt verktøy, er det nødvendig med årlig gjennomgang. Dette for å vurdere om planen fungerer tilfredsstillende eller om det er behov for revisjon.

Ansvarlig for at gjennomgang gjøres: Ledelsen. SMU kan komme med innspill.

6. Vedlegg

6.1. Ordensreglement

Forskrift om ordensreglement for Buggeland skole

Forskriften er, etter delegert fullmakt, vedtatt av SU ved Buggeland skole 26.10.2017 med hjemmel i opplæringsloven §2-9 – jf. og forvaltningsloven §2-2-c.

Et ordensreglement kan bidra til å få et mer velfungerende skolesamfunn ved at det gis regler om hvordan elevene skal ha det, hva elevene kan og ikke kan gjøre på skolen, og hva som skjer hvis reglene brytes.

Vi bruker også disse 5 skolereglene på Buggeland:

Skoleregler

- Vi er her for å lære.
- Vi holder ingen utenfor.
- Vi tar vare på skolen.
- Vi går inne.
- Vi bruker stoppregelen.

Formålet med ordensreglementet

Alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. På Buggeland skole er visjonen «Blikk for læring». Ordensreglementet bygger opp om denne.

Virkeområde

Ordensreglementet gjelder for elever ved Buggeland skole og på SFO. Reglementet gjelder både i skoletimer, friminutt, turer og arrangement i skolens regi.

Et trygt og godt psykososialt miljø

- Vi viser respekt for hverandre.
- Vi skal ikke plage, krenke eller mobbe andre
- Vi lar andres sykler, sparkesykler, yttertøy og skolesaker være i fred.
- Vi har arbeidsro i timene.

Friminutt

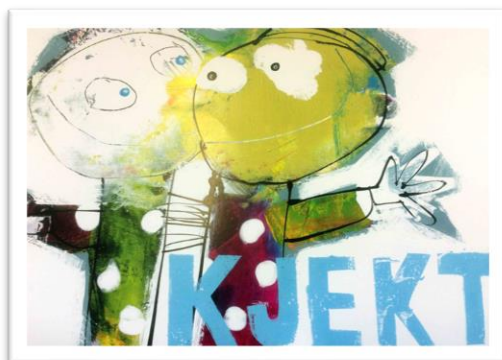
- Vi er ute i friminuttene.
- Vi holder oss innenfor skolens område og oppholder oss ikke på parkeringsplassen og ved bosskuret.
- Vi spiller fotball på fotballbanen og i ballbingen.
- Vi kan kaste ball i hele uteområdet.
- Vi kan ha pinnelek i skogsområdet.

Orden

- Vi møter presis.
- Vi bruker innesko.
- Vi holder god orden i klasserom og garderobe.
- Vi har orden i skolesakene og tar godt vare på skolens utstyr.
- Vi har med nødvendige læremidler og utstyr.

Til og fra skolen

- Vi kan sykle til skolen etter påske på 4. trinn på foresattes ansvar. Det skal brukes hjelm og sykkel må være i forskriftmessig stand. Sykkelen parkeres i sykkelstativ.
- Vi kan bruke sparkesykkel til skolen. Samme regler som bruk av sykkel gjelder.
- Vi snakker med andre på en respektfull måte.

Dette sier vi nei til på Buggeland skole:

- Banning, stygge ord og negative kommentarer
- Krenkende atferd (vold, rasisme, diskriminering, utestenging og uthenging)
- Slåssing og forstyrning/ ødelegging av andres lek
- Leking med pinner i skolegården
- Kniv og andre farlige gjenstander
- Bruk av mobiltelefon eller annet kommuniserbart utstyr (f.eks. smartklokker) på skolen. Unntak etter særskilte avtaler.
- Samlekort, digitale spill o.l.
- Sykling på skolens område fra 7.15-16.30
- Bruk av rullesko, rullebrett og rollerblades
- Bruk av caps/lue inne
- Snøballkasting
- Brus og snop kan kun tas med etter avtale
- Røyk, snus og rusmidler er forbudt i skoletiden og på andre arrangement i skolens regi.

Ved brudd på ordensreglementet brukes disse reaksjonene:

Vanligvis løser vi opp i ting ved å snakke sammen; elever, foreldre og lærere.

Skolen har følgende sanksjoner som brukes dersom elever som bryter reglene. Tiltakene er i tråd med opplæringsloven §2-9 og § 3-7:

- Eleven har samtale med en voksen på skolen/ SFO.
- Muntlig/ skriftlig melding til hjemmet fra lærer/SFO-ansatt.
- Muntlig/ skriftlig melding til hjemmet fra rektor / SFO-leder.
- Kontakt med hjemmet og involvering av foresatte.
- Tilstedeværelse på skolen før eller etter skoletid i forbindelse med samtaler med lærer/rektor.
- Beslag av gjenstander som vi ikke ønsker på skolen. Foreldrene kontaktes.
- Ved skadeverk kan eleven/ foresatte måtte betale for skadeverket med en øvre grense på 5000 kr. Eleven kan også gjøre opp for seg ved å reparere skaden.
Eleven kan få pålegg om å rette opp skade de har påført skolens eiendom eller eiendeler (rydde søppel, vaske, fjerne tagging o.l.).
- Dersom mobiltelefonen blir brukt i skoletida, må eleven levere fra seg mobilen. Foresatte henter mobilen i administrasjonen.
- Ved alvorlige hendelser kan eleven utvises fra skolen i samråd med foresatte.
- Bruk av vold, tyveri, grovt hærverk, alvorlige digitale meldinger/trusler kan bli meldt til politiet.

Endringer i ordensreglementet bør gjøres i prosess med elevråd, ansatte, skolemiljøutvalget. Endringer vedtas i skolens samarbeidsutvalg.

Utdyping av skoleregulene

- **Vi er her for å lære.**
 - Vi har arbeidsro.
 - Vi bruker læringsvenn.
- **Vi holder ingen utenfor.**
 - Vi hilser på hverandre og er høflige.
 - Vi inkluderer hverandre i lek.
 - Vi mobber ikke.
 - Vi respekterer ulikheter.
- **Vi tar vare på skolen.**
 - Vi rydder etter oss.
 - Vi bruker innesko.
 - Trinnene har hver sine måneder for rydding i uteområdet. Se plan i Årsplanleggeren.
 - Vi har gode rutiner på trinnet for tømning av melke- og papirbass, rydding og mopping i klasserom og rydding i garderober.
 - Vi har eget rutine- skriv med rutiner til leietakere av skolen.
- **Vi går inne**
 - Vi går rolig inne i hele skoleområdet.
 - Vi jobber med å gå stille gjennom Torget til spesialrom.
- **Vi bruker stoppregelen**
 - Trinnet arbeider med denne i "Blikk- timen". Følges opp på alle trinn.
 - Vi arbeider med at elever sette ord på det som ikke er greit eller det de følger.

Konsekvenser og oppfølging:

- **Vi er her for å lære.**
 - Vi har arbeidsro.
Konsekvens: Flytte plass, miste sittevenn, muntlig påminnelse, snakke ute på gangen, privilegier ved positiv adferd (motsatt, mister privilegier). Forsterke positiv adferd i klasserommet.
 - Vi jobber med det vi skal i timene.
Konsekvens: Arbeidet må gjøres som ekstra lekse, sitte inne i friminuttet til eleven er ferdig. (Vurderes i samarbeid med foreldre.)
- **Vi holder ingen utenfor.**
 - Vi hilser på hverandre og er høflige.
Konsekvens: Påpeker for elevene at vi hilser, forebygge (samtaler, rollespill, sette mål). Banning og spytting er ikke lov. Konsekvens: Alle ansatte på Buggeland skole påpeker stygg språkbruk. Dersom banningen er rettet mot andre, konsekvens: Beskjed hjem og privilegier inndras.
 - Vi inkluderer hverandre i lek.
Konsekvens: Påpeke for elevene, gi melding til kontaktlærer (må se på typen ekskludering), snakke med eleven(e), problemløsningsmodell brukes, foreldre kontaktes. Forebygging: Friminuttvenn/friminuttgrupper, sette opp ulike aktiviteter elevene kan velge mellom, vakter hjelper elevene inn i lek. Elever som gjentatte ganger ekskluderer, må følges ute av lærer.
 - Vi krenker og mobber ikke.
Konsekvens: Vi har ansvar for å gripe inn og følge opp ved krenkelser og mobbing. (Se plan for godt skolemiljø.)
 - Vi respekterer ulikheter.
Konsekvens: Se punkt ovenfor, forebygge.

- **Vi tar vare på skolen.**

- Vi rydder etter oss.

Konsekvens: Eleven(e) rydder etter seg. Følge opp tettere. Foreldre kontaktes ved behov.

- Vi har ansvarsoppgaver.

Læreren følger opp.

- Vi bruker innesko.

Daglig oppfølging av lærer.

- Vi har gymklær og gymsko/sokker.

Konsekvensen drøftes ved oppstart.

- Vi har ryddemåned ute. (Ryddeliste i årsplanleggeren.)

- Ledelsen tar ansvar for å skifte sekkene i boss-spanna.

- Vi ødelegger ikke bygninger eller utstyr.

Konsekvenser: Elever må jobbe på skolen, gjøre ekstra arbeid hjemme, mister goder, erstatning.

- Vi tar vare på egne og andres ting.

Konsekvens: Erstatte ødelagt materiell. Bøker erstattes med kr. 200 ev etter alder/type bok

- Vi tar vare på Chromebooken

- Vi har krav og regler til leietakere av skolen.

Konsekvens: Egne utleieregler

- Vi kildesorterer papir.

Egne pappesker til papir. Elevenes oppgave å tømme. Kontaktlærer følger opp.

- **Vi går inne.**

Konsekvens: Det påpekes av ansatte, eleven må gå helt bakerst i køen, gå samlet til spesialrom, øve, miste privilegier, må vente på læreren.

- **Vi bruker stoppregelen.**

Konsekvens: Voksne påpeker overfor eleven, bruke problemløsningsmodell. Kontaktlærer gis beskjed ved behov. Ved gjentatte overtredelser: Kontaktlærer har elevsamtale, foreldre kontaktes, elev trekkes vekk fra enkelte elever, elev må følges av vakt ute, elev må sitte inne i friminutt, mister privilegier.

Konsekvenser på uteskole/ tur/andre arrangement/samlinger

Dette må vurderes ut fra den enkelte elev. Vurdere tiltak: Ikke delta neste gang? Samtale/ oppfølging i etterkant. Skrive en avtale med konkretisering hvordan eleven skal greie det neste gang. Skrive opp konsekvenser ved brudd på avtalen. Foresatte må informeres.

Oppfølging av regler og rutiner

Reglene og rutinene må overholdes og følges opp daglig på både skole og SFO. Vi informerer hverandre.

Reglene følges også opp på lærings- og/eller utviklingssamtalen.

6.2. Stoppregelen

Stoppregelen skal alle elever på Buggeland skole kunne. Den skal brukes av elevene når de har behov for det. Elever som opplever at noen gjør noe mot dem som de ikke liker, skal kunne si stopp og dette skal respekteres. Stoppregelen er et hjelpemiddel når en føler seg utrygg. Den er også et hjelpemiddel når leken "går over grensen". Eleven markerer enda tydeligere "stopp" når de viser det med hånda samtidig som de sier stopp. Men regelen gjelder også om en sier andre stoppord som "hold opp" og "slutt". Det er etter hvert viktig at elevene lærer å uttrykke følelsene i forbindelse med stoppregelen.

Snakk med elevene jevnlig *hvordan* de bruker regelen, slik at den blir respektert og brukt på alle trinn. Det er viktig at regelen ikke blir misbrukt. Personalet må vise elevene at vi forventer at den blir brukt.

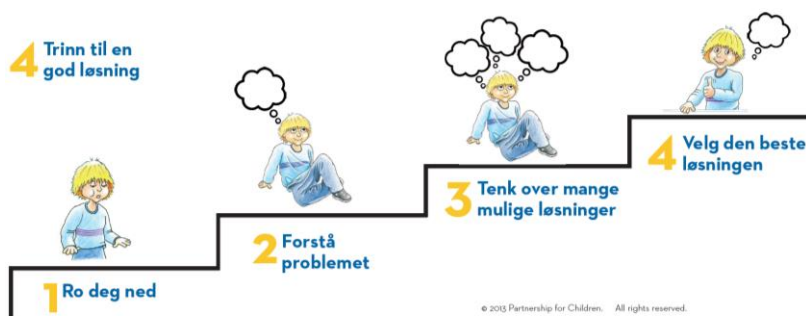
Progresjon for opplæring i stoppregelen:

1. trinn: Bli kjent med regelen, bruke stoppregelen
2. trinn: Sette ord på følelsene
3. trinn: Lære nyanser i bruk av stoppregelen
4. trinn: Elevene skal kunne forklare/ uttrykke hvorfor de sier stopp
- 5- 7. trinn: Elevene skal kunne forklare / uttrykke hvorfor de sier stopp.)

6.3. Problemløsningsmodellen

Vi bruker modellen for å ha en felles og gjenkjennelig måte å møte elevene på når de trenger hjelp til å løse problemer eller konflikter. Vi ønsker også å lære eleven et redskap de kan bruke når de kommer i konflikter. Det aller viktigste er at vi bruker punkt 1 og 2 i modellen

På Buggeland skole skal både voksne og elever kjenne til problemløsningsmodellen. Modellen nedenfor er en variant som gjerne kan være lettere å bruke.

PROBLEMLØSNINGSMODELLEN

1. Hva er problemet?
2. Hvilke løsninger kommer du på?
3. Spør for hver løsning:

Er det trygt?

Hva vil andre føle?

Er det rettfærdig?

Vil det hjelpe?

4. Velg en løsning og prøv den.

5. Hjelper det?

Dersom ikke, hva kan jeg gjøre nå?

6.4. Skolemiljøtiltak - vurdere det beste for eleven

(Udir 29.1.2019)

«Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i korleis skolen arbeider med skolemiljø saker. Skolen skal sørge for at involverte elevar vert høyrde. Det gjeld både plikta til å følgje med, varsle, undersøkje og setje inn tiltak.

Å høyre eleven

Når de i skolen skal fastsetje eigna tiltak i skolemiljø saker, skal de alltid vurdere kva for tiltak som er til det beste for eleven. For å finne kva som er til det beste for eleven, må de undersøkje saka og la eleven få uttale seg om si eiga oppleving av og syn på saka. Det er inga nedre aldersgrense for retten elevar har til å verte høyrde.

For at merknadsretten til elevane skal vere reell, må skolen sørge for at

- elevane får informasjon om prosessen
- vert inviterte til å skildre hendinga slik dei opplever ho
- får gje uttrykk for sine meiningar, sin vilje og sine ønske

Inga plikt til å uttale seg

Sjølv om elevane har ein rett til å verte høyrde, har dei inga plikt til å uttale seg. Elevane må ikkje nødvendigvis ha meiningar om løysinga av saka for å kunne uttale seg. Det kan vere han eller ho berre meiner noko om somme sider av saka. Det er ikkje eit krav at foreldra samtykkjer når skolar høyrer elevar i saker etter opplæringslova kapittel 9 A.

Alle involverte elevar skal verte høyrde

Skolen skal sørge for at alle involverte elevar vert høyrde. Det vil seie at de skal høyre både den eleven som ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, og andre elevar som er direkte involverte i saka. Kva for elevar de skal prate med og korleis, vil avhenge av dei enkelte sakene.

Å høyre elevar er noko anna enn å vurdere kva som er til beste for eleven

Å høyre eleven handlar om å få fram kva eleven synest om saka. Kva eleven synest, er berre eit av fleire moment i vurderinga av kva som er til beste for eleven.

Vurdere det beste for eleven

Behova og føresetnadene til eleven er utgangspunktet for korleis de skal vurdere kva som er til det beste for eleven. Skolen må gjere ei konkret og individuell vurdering i kvart tilfelle.

Moment i ei vurdering av det beste for eleven kan vere

- eleven sitt syn
- identiteten, karaktertrekka og eigenskapane til eleven
- familiemiljø og nære relasjonar
- eleven sin rett til vern, omsorg og tryggleik
- sårbarheita til eleven
- den fysiske og psykiske helsa til eleven
- retten eleven har til utdanning

Alle momenta er relevante, men i større eller mindre grad ut ifrå den konkrete situasjonen for eleven. Andre moment enn dei som er skildra her, kan også vere relevante. Momenta gjeld generelt for alle saker som gjeld barn og unge, ikkje berre skolemiljøsaker.

Avvege dei ulike momenta

Skolen må avvege dei ulike momenta i vurderinga om det beste for eleven mot kvarandre for å komme fram til kva som er det beste for eleven i den aktuelle saka.

Kor stor vekt skal skolen leggje på det synet eleven har?

Synspunkta til eleven skal tilleggjast «behørig vekt i samsvar med dets alder og modenskap».

Ulike moment i vurderinga av kor stor vekt skolen skal leggje på synet til eleven syn kan vere

- alderen og modenskapen til eleven
- kor sterkt ønske eleven har
- om dette er eit ønske eleven har halde fast ved over lengre tid
- kva type spørsmål det gjeld
- om eleven har forståing for konsekvensane av ønsket sitt
- styrken av dei momenta som eventuelt talar mot å ta omsyn til synet til eleven

Korleis skolen vurderer kva som er til det beste for eleven, samsvarar ikkje nødvendigvis med kva eleven sjølv eller foreldra ønskjer. Skolen må gjere ei sjølvstendig vurdering basert på fagleg kompetanse av kva for tiltak som er til det beste for den enkelte eleven.

Vurderinga av det beste for eleven skal bidra til at skolen fastset tiltak som sikrar at eleven får oppfylt sin rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Vurdere omsyn til det beste for eleven opp mot andre omsyn

Når skolen har komme fram til kva for tiltak som er til det beste for eleven, må skolen vurdere dette opp mot eventuelle andre omsyn i saka. Omsynet til det beste for eleven er eit grunnleggjande omsyn og ein svært viktig faktor, men ikkje den einaste faktoren.

Interessene til enkeltelevar i ei sak må vegast opp mot kvarandre. Dersom det er fleire elevar involverte i ei sak, skal det beste for elevane verte vurdert enkeltvis. Dei ulike interessene til elevane kan stå i motsetning til kvarandre. Skolen må forsøkje å finne den løysinga som best tar vare på retten til eit trygt og godt skolemiljø for alle elevane.

Om det er motstrid mellom omsyna, må skolen avgjere kva for omsyn dei skal tilleggje mest vekt. Det viktigaste er at skolen fastset tiltak som sørgjer for at mobbinga eller andre krenkingar stoppar, og at skolen tar vare på både den eller dei som har vorte mobba eller krenka, og dei elevane som krenkar eller mobbar.»

6.5. Samarbeid rundt elevkonflikter –innspill fra FAU

Vi (FAU) tenker at et viktig prinsipp er at konflikter bør løses på lavest mulig nivå. Om dette ikke går, går man videre til neste nivå. For eksempel, første (laveste nivå) vil være mellom foreldre. Hvis dette ikke går, kan man involvere lærer. Hvis dette ikke løser problemet, går man videre til å involvere rektor. Et annet viktig prinsipp, er at hvis et problem er på et visst nivå, så skal man ikke skyve problemet nedover til et lavere nivå. For eksempel, hvis problemet allerede skjer på skolen, skal det ikke skyves nedover til å gjøres til kun foreldres ansvar.

Men vi mener samtidig man ikke kan legge opp til en rutine der det forventes av alle foreldre at de nødvendigvis skal kunne ta initiativ til å løse slike konflikter. Derfor mener vi at prinsippet bør være at man løser på lavest mulig nivå «*om mulig*». For eksempel, hvis en eller begge foreldrene ikke føler seg komfortable med å ta opp et problem med foreldrene til det andre barnet, skal det ikke være en forventning at man skal gjøre dette likevel. En slik vurdering om det er mulig å ta opp et problem med en annen forelder skal aldri etterprøves. Dette fordi terskelen for å gå videre til neste nivå ikke skal være så stor at det ikke blir gjort.

Scenarie 1: Noe skjer i skolegården

Innspill fra foreldremøtet:

De fleste mener at så lenge det skjer på skolen, så bør man ta kontakt med lærer. Skjer det flere ganger kan man vurdere å ta kontakt med foreldrene til det andre barnet. Også viktig å snakke med eget barn om det som har skjedd.

Vurdering:

Det som skjer på skolen bør skolen ha rutiner på å håndtere. Når en sak allerede ligger på skolen (er på skolenivå), bør den ikke delegeres ned til foreldrene. Hvis og når skolen ser at det er behov og at det vil være nyttig å ha samtaler mellom foreldrene, bør skolen ta initiativ til å kalle inn til møte.

For å sikre kvaliteten på et slikt møte bør slike møter skje i skolens regi. Vi er bekymret for at ved en rutine der man legger opp til at skolen oppfordrer foreldrene til å snakke sammen selv, utenom skolen, så vil kvaliteten på dette møtet ikke nødvendigvis være godt nok til at man løser problemet. Dette kan også føre til at terskelen for å gjennomføre dette blir for stor.

Scenarie 2: Noe skjer på skoleveien

Innspill fra foreldremøte:

Ta kontakt med de andre foreldrene. Ta kontakt med kontaktlærer hvis det skjer mange ganger. Hvis konflikten fortsetter på skolen, så ta kontakt med kontaktlærer.

Vurdering:

Som nevnt innledningsvis, bør foreldrene oppfordres til løse problemet på lavest mulig nivå om mulig. Dersom noen av foreldrene opplever at ikke er mulig, skal man følge prinsippet beskrevet tidligere om

å involvere neste nivå (skolen). Skolevei er i praksis en del av skolehverdagen, og siden skoleveien er veldig sentral for trivsel på skolen er det liten grunn til at skolen skal holdes utenfor konflikter som skjer her.

Sceneria 3: Noe skjer på besøk utenfor skolen

Innspill fra foreldremøtet:

Snakke med det andre barnets foreldre.

Vurdering:

Enige med innspillene fra foreldremøtet. Men, hvis dette vurderes som ikke mulig, og konflikten på noen som helst måte går ut over skolehverdagen, bør skolen involveres. Eksempel: hvis to elever har kranglet på fritiden, og det for den ene eller begge går utover skolehverdagen, blir dette en problemstilling som skolen bør ta fatt i.

6.6. Hva kan læreren gjøre når eleven ikke møter opp på skolen?

Maria Gilje Strand, Universitetet i Stavanger 27.07.2020

– Har eleven skolevegring, vil foreldrene ofte være bekymret lenge før læreren, sier forsker Trude Havik. Her er hennes råd til lærere og foresatte med barn som synes skolen er et vanskelig sted å være.

Det finnes ingen nøyaktige tall over hvor mange elever som har udokumentert fravær fra skolen, men fravær, skulk og vegring er kjente fenomener i norsk skole.

Trude Havik ved Læringsmiljøseneteret på Universitetet i Stavanger er ekspert på skolefravær.

Da hun begynte på sin doktorgrad om temaet for ti år siden, var det få som hadde forsket på denne problematikken. Men temaet var godt kjent i skolen, gjennom elever som falt fra eller slet med å møte opp.

De som ikke møter opp

Men hva er skolefravær? Og hvorfor møter noen elever ikke opp?

Skolefravær er ganske enkelt en elev som ikke møter opp på skolen, ifølge Havik. Fraværet kan være dokumentert, som når barnet er sykt eller har godkjent permisjon og udokumentert, som skolevegring og skulk.

Trude Havik ved Læringsmiljøseneteret, Universitetet i Stavanger er ekspert på skolefravær.

Noen ganger er det foreldrene som bevisst eller ubevisst holder barnet igjen hjemme, men det vanligste er at eleven selv ikke vil eller klarer å gå på skolen, forklarer Havik.

Viktig å utøve et mildt press

Men hva kan skolen og foresatte gjøre dersom for eksempel Jacob på tolv år ikke ønsker å gå på skolen og viser tegn til skolevegring? Bør foreldrene stille krav? Og hva kan skolen gjøre for Jacob?

– Jeg mener det er viktig at foresatte stiller tydelig krav til at barnet skal gå på skolen, og at de utøver et mildt press, sier Havik.

Det hjelper Jacob om foreldrene er trygge på at skolen er et godt sted å være og lære, at de samarbeider godt med skolen og er enige om planer og mål. Det vil trygge ham i møte med skolen.

Men historier om barn som Jacob er gjerne kompliserte. Det kan for mange foresatte virke brutalt å presse barnet til å gjøre noe han eller hun ikke vil. Det er likevel viktig å gjøre nettopp det, mener Havik. For ellers kan angsten øke.

– Det er mange måter å utøve press på. Barn med angst eller andre diagnoser bør ikke presses like hardt som barn uten diagnose.

– Likevel vet vi at eksponering er viktig for å redusere angst. Barnet må gradvis tilvennes det han eller hun er redd for. Tilvenningen må skje i trygge rammer der læreren har forståelse for elevens angst, har kunnskap om angstproblematikk og har en god relasjon til eleven. Og skolen må være et trygt sted for eleven.

– Skolen må ha en plan

Ifølge Havik er det mye skolen kan gjøre dersom en elev ikke møter opp.

Skolen må ha fravær høyt oppe på agendaen. Temaet må inkluderes i årshjulet slik at det blir informert om på foreldremøter. Der bør de snakke om betydningen av tilstedeværelse, konsekvenser av fravær og hva foreldre og skole konkret skal gjøre dersom barnet sliter med å gå på skolen.

De foresatte må få informasjon om at de må gi beskjed tidlig til skolen dersom barnet eller ungdommen viser tegn på at de ikke vil gå på skolen. Skolen må ha en plan for når de opplever fraværet som så bekymringsfullt at foresatte må kontaktes. Og de foresatte må kjenne til planen.

– I samtale med foreldrene, finner du fort ut om de er klar over problematikken. Er det skolevegning, vil foreldrene ha bekymret seg lenge før du blir bekymret som lærer, sier Havik.

– Dersom det er skulk, er det større sjanse for at de ikke vet noe om det. Når du som lærer snakker med foreldrene, finner du også ut om de bryr seg og om de er forberedt på å gjøre det de kan for å få barnet på skolen, sier hun.

– Men noen foresatte kan trenge veiledning og konkret hjelp for å klare dette. De kan ha gitt opp etter å ha strevd lenge med å få sitt barn til skolen, legger hun til.

Hvorfor er Jacob borte fra skolen?

Det er også viktig at læreren raskt har en samtale med Jacob for å finne ut hva som er årsaken til fraværet, og om det er noe som kan gjøres. Læreren bør ta opp temaer som hvordan livet til Jacob er generelt, både på skolen, hjemme og i fritiden. Hva er vanskelig i skolen? Hva tenker han selv om fraværet sitt? Om morgenrutiner? Er han bekymret for noe? Hvilke planer har han for fremtiden?

Lærer må reagere umiddelbart, da er det lettere å gjøre noe med problemet.

– Med en gang fraværet er etablert, kan det bli svært vanskelig. Selv om eleven henvises til spesialisthelsetjenesten dersom han eller hun har utviklet angst, kan det bli vanskelig å bli kvitt angsten dersom den har vart lenge, forklarer Havik.

ANNONSE

Eleven kan ha behov for behandling hos spesialisthelsetjenesten. Da må de samtidig få god tilrettelegging i skolen.

Kroppsøvingstimene kan være utrygge

Læreren bør også hente inn informasjon fra andre lærere som har Jacob. Det gjelder også kroppsøvingslæreren. For dersom det handler om skolevegning eller en elev som er engstelig, kan et fag som kroppsøving være uforutsigbart og utrygt, ifølge Havik.

– Hent inn informasjon fra alle voksne rundt Jacob, og snakk med han om det er noe som har skjedd i det siste. I tillegg bør læreren observere eleven i samspill med andre. Står Jacob alene i friminuttet? Hvordan jobber han i gruppearbeid? Har han plutselig blitt stille eller utagerende?

Det er viktig å stille konkrete spørsmål om eleven og gjennomgå elevens fraværsmønster. Det forutsetter at skolen har gode systemer for fraværregistrering for alle elevene, ifølge Havik.

Kartlegging er nøkkelordet

Kartlegging er et nøkkelord for å finne ut hvorfor eleven synes skolen er et vanskelig sted å være. Havik legger vekt på at dette er kartlegging i vid forstand. Har det skjedd noe hjemme, eller på

fotballtrening? Har det vært et dødsfall i nær familie nylig? Har forholdet til medelevene endret seg? Har det skjedd endring i noen av fagene? Alle forhold må kartlegges, fordi de samlet kan forklare hvorfor eleven ikke ønsker å gå på skolen, mener hun.

Er det noe som skjer i skolen?

Skolen må se seg selv i speilet, mener Havik. Er det ting i skolen som forårsaker Jacobs fravær? Er det noe som kan gjøres for at han skal få det bedre, for å redusere stress, ubehag og utrygghet? Hvordan er læringsmiljøet i klassen? Og hvordan er relasjoner til andre elever? Har Jacob blitt utsatt for mobbing? Kan han ha en diagnose som krever utredning?

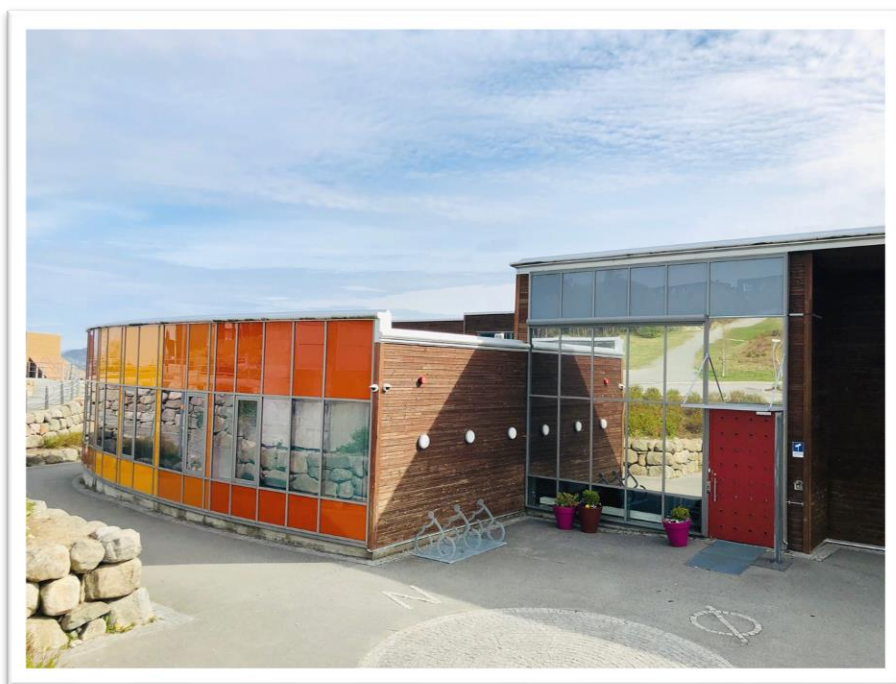
– Skolen må ha et system for hva de kartlegger og en virksomhetsplan som blir fulgt, sier Havik.

Skolen og de foresatte må ha god dialog og et godt samarbeid. Skolen må være flinke til å fortelle de foresatte hva de gjør og har tenkt å gjøre videre, og gi foreldrene også positive tilbakemeldinger.

– Hovedvekten bør være på hvordan de forstår barnet samlet sett og på hva de kan gjøre, og ikke hvem sin skyld det er at eleven strever, sier hun.

Se også artikkel (aug.2020): Vi vet ikke hvor stor problemet med skolefravær egentlig er, sier skoleforsker

<https://forskning.no/barn-og-ungdom-partner-skole-og-utdanning/vi-vet-ikke-hvor-stort-problemet-med-skolefravaer-egentlig-er-sier-skoleforsker/1714793>

7.Kilder

Breivik, Bru, Hancock, Idsø, Solberg (2017) [Å bli utsatt for mobbing](#). En kunnskapsoppsummering om konsekvenser og tiltak

Flack, T. (2010) Innblikk. Et sosial-analytisk verktøy for å forebygge og avdekke skjult mobbing

Gusfri, K.S (2018) Aktivitetsplikten i praksis

Midthassel, Bru, Ertesvåg, Roland (2016) Tidlig intervensjon og systemrettet arbeid for et godt læringsmiljø.

Mosan/Moen(2017) Håndtering av mobbing i skolen

Roland, E. og Vaaland, G.S, Mobbing i skolen- en lærerveiledning

Staksrud, E. (2013) Digital mobbing

[NOU 2015:2](#) Å høre til — Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø

[Nova-rapport 14/15](#) «En studie av elevenes psykososiale miljø» som NOVA

Artikkel: [Fakta om mobbing blant barn og unge](#) (2016), Folkehelseinstituttet

Nettsteder:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/>

<https://www.udir.no/nullmobbing/>

[Læringsmiljøsentret- Mobbing](#)

[Barneombudet](#)

https://forskning.no/barn-og-ungdom-partner-skole-og-utdanning/hva-kan-laereren-gjore-nar-eleven-ikke-moter-opp-pa-skolen/1714682?fbclid=IwAR28KhL-8mqb6CO5l6p24Uek9CyVwxGCaRaNUYNSJz92jLnd1N9GcV09y_4